

Obligationsret

Formueret

Pensum: *Gomards Obligationsret 1., 2., 3. del.*

Indholdsfortegnelse

Kap. 1 Grundbegreber og grundregler	3
1 Obligationsretlige skyldforhold	3
2 Fordringsret – s. 7.....	3
3 Opsigelse, fortrydelse, afbestilling og ophævelse – s. 16..	4
4 Kravene i kontrakten til ydelse og præstation – s. 26.....	5
5 Risikobegreber – s. 40.....	5
6 Hovedforpligtelser og biforpligtelser (accessoriske forpligtelser) – s. 48.....	6
Kap. 2 Risikoen for vederlag og ydelse.....	8
1 Køb og bytte – s. 61.....	8
2 Andre kontrakttyper – s. 78.....	9
3 Koncentration (konkretisering) af genusforpligtelser – s. 86	10
Kap. 3 Tiden og stedet for opfyldelsen. Forsinkelse	11
1 Begreberne rettidig opfyldelse og forsinkelse – s. 91.....	11
2 Tiden for opfyldelsen	11
3 Opfyldelsesstedet – s. 122.....	13
Kap. 4 Faktiske mangler	15
1 Mangelsbegrebet i obligationsretlige regler om mangler – s. 133.....	15
2 Andre retsregler end mangelsreglerne af betydning for retsstillingen ved præstation af mangelfuld ydelse. - s. 143	15
3 Tidspunktet for mangelsbedømmelsen og beviset for mangel – s. 155.....	16
4 Mangelsbegrebet og forudsætningslæren – s. 159.....	16
5 Fortolkning og supplerig (udfyldning) af kontraktens krav til ydelsens faktiske egenskaber – s. 166.....	17
6 Betydningen af sælgeres og andre realdebitors oplysninger, garantier og forbehold om ydelsens faktiske egenskaber	19
7 Kreditors (erhververens) ret og pligt til at undersøge ydelsesgenstanden – s. 227.....	20
Kap. 5 Vanhjemmel og andre retsmangler ...	21
1 Retlige krav til ydelsen – s. 235.....	21
2 Forskellige typer af retsmangler – s. 245.....	21
3 Reklamation og forældelse – s. 257.....	22
4 Retsmangler og forsinkelse – s. 257.....	22
Kap. 7 Naturalopfyldelse.....	23
1. Krav på naturalopfyldelse – s. 21.....	23
2 Ugyldighed, uvirksomhed og opfyldeshindringer – s. 27	23
3 Umulighed og force majeure – s. 33.....	24
4 Tabsbegrænsning og naturalopfyldelse – s. 39.....	25
5 Opfyldelse af aftaler af personlig karakter – s. 48.....	25
6 Afhjælpning, omlevering og efterlevering – s. 51.....	26
Kap. 8 Samtidighedsgrundsætning og tilbageholdelsesret	28
1 Tilbageholdsret som detentionsret og retentionsret – s. 61	28
2 Fravigelser af samtidighedsgrundsætningen	29
3 Samtidighed i løsørekøb – s. 69.....	29
4 Samtidighed i køb af fast ejendom – s. 74.....	29
5 Samtidighed i entreprise – s. 76.....	29
6 Vedvarende skyldforhold	29
Kap. 9 Ophævelse	30
1 Begrebet ophævelse – s. 79.....	30
2 Regler om hel eller delvis uvirksomhed af andre grunde en ophævelse	30
3 Ophævelse forudsætter kontraktbrud – s. 84.....	30
4 Betingelser for ophævelse – s. 87.....	31
5 Ophævelse af helt eller delvis opfyldte kontrakter – s. 99	32
6 Vedvarende kontrakter – s. 115.....	33
Kap. 10 Forholdsmæssigt afslag	34
1 Baggrund, funktion og hjemmel – s. 119.....	34
2 Beregningen af forholdsmæssigt afslag	34
3 Forældelse og reklamation	34
Kap. 11 Erstatning i og uden for kontraktforhold	35
1 Kontraktskrav og deliktskrav	35
2 Ansvar for handlinger og for unladelser	35
3 Ansvarsgrundlaget	35
4 Kontraktfrihed og kontrakterstatningsret	35
5 Kontrakthabilitet	35
6 Konkurrerende ansvarsgrundlag	35
7 Begyndelsestidspunktet for forældelse	36
8 Ansvarsforsikring	36
9 Processuelle spørgsmål: Angivelse af søgsmålsgrund og værneting	36
10 Lovvalg	36
Kap. 12 Positiv opfyldelsesinteresse	37
1 Begreb og funktion – s. 143.....	37
2 Ansvarsgrundlaget for krav om opfyldelsesinteressen – s. 147.....	37
3 Beviset for culpa – s. 155.....	38
4 Ansvarsregler mildere end culpareglen – s. 157.....	38
5 Ansvarsregler strengere en culpareglen – s. 160.....	38
6 Økonomisk skade og kausalitet – s. 172.....	39
7 Erstatningens omfang – s. 173.....	39
8 Særregler om pengeforpligtelser: renter og valutakurstab – s. 187.....	40
Kap. 13 Negativ kontraktinteresse	42
1 Kontrahering kan være en skadegørende og ansvarspådragende handling – s. 193.....	42
2 Ugyldige kontrakter – s. 195.....	42
3 Resultatløse forhandlinger – s. 196.....	42
4 Gyldige kontrakter hæves – s. 196.....	42
Kap. 17 Anteciperet misligholdelse. Almindelige regler og særregler om en kontrahents insolvens og konkurs	43
1 Aktuel og forventet misligholdelse – s. 15.....	43

2 Umulighed og leveringsnægtelse	43	Kap. 21 Opfyldelse	52
3 Misligholdelse med enkelte af flere delleveringer eller afdrag	43	1 Ophørsmåder – s. 161.....	52
Kap. 18 Overdragelse af fordringer	44	2 Præklausur – s. 162.....	52
1 HR: fri overførlighed – s. 67.....	44	3 Deponering – s. 162.....	52
2 Simple og negotiable fordringer – s. 69.....	44	4 Opfyldelse – s. 164.....	52
3 Faktorer af betydning for fordringens værdi	44	5 Betaling af afdrag – s. 166.....	52
4 Begrænsninger i overførligheden – s. 73.....	44	6 Efterbetaling – s. 168.....	53
5 Gældsloven og dens anvendelsesområde – s. 73.....	45	7 Conductio indebiti – s. 171.....	53
6 Retsforholdet mellem kreditor og debitor – s. 76.....	45	8 Saldokvittering – s. 175.....	54
7 Retsforholdet mellem overdrager og omsætningserhverver – s. 77.....	45	Kap. 22 Modregning	55
8 Overdragelse af simple fordringer – s. 79.....	45	1 Funktion, hovedregler og terminologi – s. 177.....	55
9 Andre erhververs prioritetsstilling – s. 89.....	47	2 Gennemførelsen af modregning – s. 182.....	55
10 Legitimation som kreditor over for debitor – s. 90.....	47	3 Grundbetingelser for modregning – s. 184.....	55
11 Transport af fordringer efter gensidigt bebyrdende kontrakter – s. 92.....	47	4 Effektiv betaling – s. 195.....	57
12 Ansvar for modtageren af denuntiatio – s. 101.....	48	5 Modregning med konnekte fordringer – s. 205.....	58
13 Uoverførlige fordringer – s. 102.....	48	6 Modregning i konkurs – s. 209.....	58
Kap. 20 Debitorskifte.....	50	7 Valg mellem flere fordringer – s. 218.....	59
1 Hovedreglen om debitorskifte – s. 143.....	50	8 Aftalt modregning – s. 219.....	59
2 Fordringer som er sikrede ved pant i fast ejendom (gældsovertagelse) – s. 145.....	50	Kap. 23 Passivitet og forældelse	60
3 Fordringer som er sikrede på anden måde end ved pant i fast ejendom – s. 148.....	50	1 Passivitet	60
4 Virkningerne af en aftale om debitorskifte – s. 149.....	50	2 Forældelsens retsvirkninger – s. 231.....	61
5 En juridisk persons identitet – s. 155.....	51	3 Forældelsesfristens længde og beregning	61
6 Personskifte: terminologi og konstruktion	51	4 Afbrydelse af forældelsen	61
		5 Forældelsens begyndelsestidspunkt og suspension	62
		6 Anvendelsesområdet for Loven af 1908 og for DL 5-14-4	62
		7 Erstatning for skade forvoldt ved forbrydelse eller svig ...	62
		8 Uforældelige krav	62

Kap. 1 Grundbegreber og grundregler

1 Obligationsretlige skyldforhold

1.1 Begrebet et skyldforhold

- Ret og pligt er korrelater: Indholdet af debtors pligt svarer til kreditors ret.
- Tingsretten, ejendomsretten, omhandler retsstillingen overfor tredjemand. Denne sondring er vigtig, da man indenfor obligationsret har stor grad af kontraktfrihed, gælder ikke denne samme frihed i forholdet til tredjemand.
- Formueretten er den del af privatretten, som angår de retsforhold, hvor økonomisk værdi og økonomiske motiver normalt spiller en væsentlig rolle.
- Inddeling af obligationsret. Kan indeles i kontraktsret, erstatningsret og læren om berigelses- eller restitutionskrav. En anden måde at inddele på er en almindelig del, som omfatter generelle regler og i en speciel del bestående af afsnit om en række typer af skyldforhold, såsom køb, arbejdsaftaler, leje, kaution etc.

1.2 Ensidige, gensidige og gensidigt bebyrdende skyldforhold

- Skyldforhold består af en eller flere fordringsrettigheder mellem parterne som debitor og kreditor.
- Gensidigt bebyrdende skyldforhold stiftes ved en kontrakt mellem parterne. Den er bindende når den er tiltrådt af begge parter, fx ved udveksling af tilbud og accept.

2 Fordringsret – s. 7

2.1 Fordringsrettens indhold

- En fordring er opfyldt og er dermed ophørt at bestå, når hele den ydelse, som fordringsretten giver kreditor krav på, er præsteret på rette måde. Kreditor har normalt også krav på at få sin ret beskyttet overfor omverdenen ved foretagelsen af en særlig sikringsakt, for at få en sædvanlig legitimation for sin berettigelse.
- Omfatter som udgangspunkt ikke obligatio naturalis.

2.2 Ydelse og præstation (levering)

- Ydelsen kan være penge eller en vis mængde varer eller en handling. Undertiden bruges udtrykkene realydelse og realdebitor samt pengeydelse og pengedebitor.
- Ydelsen kan være stiftet ved aftale eller ved en skadegørende, ansvarspådragende handling.
- Den ydelse, som debitor skal præstere, består som oftest i en positiv handling, men kan også bestå i at undlade en bestemt aktivitet. Som eksempler kan nævnes forpligtelse efter en konkurrenceklausul for en arbejdstager til at undlade at tage stilling i andre lignende virksomheder på egnen i en vis tid.
- Ydelsen skal måske være leveret til en bestemt person eller sted, fx at betale pantthaver tilbage.
- Men kan også bare være at rydde en bestemt grund fx.

2.3 Engangsydelser, rateydelser og vedvarende ydelser

- Alle ydelser vil falde under disse kategorier.
- Specielt for rateydelser er at det ikke altid behandles som flere selvstændige ydelsesforpligtelser. Til tider misligholdelse af en enkelt ydelse have indflydelse på den resterende del af aftalen eller hele aftalen.
- Forholdsmæssigt afslag forudsætter af ydelsen af mangelfuld, men ikke at manglen er væsentlig eller ansvarspådragende.
- Kontraktbrud vedrører kun den aktuelle kontrakt, og har ikke indvirkning på andre kontrakter.

2.4 Opfyldelse og misligholdelse. Tidsbundne ydelser – s. 15

- De ydelser, som kreditor har krav på efter sin fordringsret, skal præsteres rettidigt og i mangelfri stand. Derfor er det vigtigt at krav om bestemte tidspunkter i aftalen overholdes.

3 Opsigelse, fortrydelse, afbestilling og ophævelse – s. 16

3.1 Opsigelse

- Kontrakter om vedvarende ydelser kan i almindelighed af hver af parterne bringes til ophør for fremtiden ved opsigelse med et vist varsel. Herom findes der bestemmelser i lovene om sådanne kontrakter, jf. bl.a. Funktionærloven.
- Vedvarende kontrakter opsiges som regel med passende varsel, dette er der dog ikke noget krav om i lovgivningen.
- Uopsigelighed i en kontrakt er bindende, men fx Funktionær loven kan ikke fraviges til skade for funktionæren, og man kan derfor ikke binde ham for altid.
- Vilkår i vedvarende kontrakter kan efter omstændighederne afhængigt af kontraktens karakter og varighedsbestemmelsens baggrund tilpasses til ændrede forhold med et passende varsel i et noget videre omfang end forudsat i grundsætningen i KBL § 24.
- Begge parter kan i tilfælde af en af parternes konkurs uanset aftale om et særlig langt varsel eller uopsigelighed opsiges en kontrakt om et vedvarende retsforhold med sædvanligt eller rimeligt varsel, jf. KL § 61.
- Aftaler om rateforpligtelser kan ikke i almindelighed bringes til ophør ved opsigelse. En opsigelse med et vist varsel får først virkning, når varslet er løbet ud.
- En opsigelse er et påbud, og opsigelsesvarslet regnes i overensstemmelse med reglerne om påbud tidligst fra det tidspunkt, da opsigelsen er kommet frem til adressaten.
- Visse meddelelser anses som rettidige, blot de er afsendt i tide med forsvarligt befordringsmiddel, selv om de kommer for sent frem eller slet ikke kommer frem, jf. bl.a. AFTL § 40, KBL § 61. I de tilfælde, som er omfattet af disse bestemmelser, kan adressaten siges at bære forsendelsesrisikoen.
- I tiden, mens opsigelsesvarslet løber, skal parterne give hinanden mulighed for at forberede en ny afløsende kontrakt, som fx at give nye mulige lejere adgang til lejligheden.

3.2 Fortrydelse og afbestilling

- Kontrakter er bindende, jf. DL 5-1-1 og 2. En kontrahent kan ikke frit træde tilbage fra de aftaler, som han har indgået.
- En kontrahent (løftegiver) kan dog tilbagekalde sit tilbud eller sin accept efter reglen i AFTL § 39 om uforandrede forhold (re integra).
- En kontrahent kan afbestille ydelsen i tilfælde, hvor et sådant skridt har hjemmel i kutyme om afbestilingsret.
- Ved tilbagekaldelse og afbestilling falder aftalen mellem parterne i almindelighed helt bort.
- En kontrahent kan i nogle tilfælde annullere aftalen ved at betale sin medkontrahent erstatning for hans positive opfyldelsesinteresse.
- En privat forbruger har fortrydelsesret hvis han køber af en sælger udenfor dennes faste forretningssted.
- Køb af fast ejendom. Køber har fortrydelsesret mod at betale 1% i godtgørelse.
- Hvis man køber på prøve, i udvalg eller konsignation har aftalen karakter af ret til fortrydelse.

3.3 Kontraktsbrud (misligholdelse). Annullation og ophævelse – s. 23

- Den funktionelle afhængighed (synallagma) mellem hovedydelse og gensidigt bebyrdede kontrakter består i at hver parternes ydelsespligt er betinget af, at den anden part opfylder sin forpligtelse. KBL § 14.
- Hvis en part ikke overholder sin del af aftalen foreligger Kontraktsbrud eller misligholdelse.
- Købeloven giver dog undtagelser som kreditors forhold, og hændelig undergang.
- Ved misligholdelse kan der kræves erstatning, men ikke alle bestemmelser i KBL kræver culpa som ansvarsgrundlag.
- Ophævelse medfører bortfald af kontrakten uden varsel. Men i fx lejeforhold kan det være praktisk med en vis varslingsperiode.
- Man kan ikke afvige fra bestemmelsen om at en kontrakt bringes til ophør ved opsigelse når der foreligger misligholdelse. Heller ikke ved krav om lange opsigelses varsler.
- Annullation er ikke en ophævelse, men at en part ikke ønsker at opfylde naturalforpligtelsen og derfor annullere aftalen, men skal dog betale erstatning til kreditor for dette.

4 Kravene i kontrakten til ydelse og præstation – s. 26

4.1 Entydige krav. Fortolkning og udfyldning af kontraktens bestemmelser

- 3 krav til en kontrakt: 1) hvem er parterne, 2) ydelsens art, kvalitet, mængde, 3) tidspunktet for rettidig levering.
- Kontakten skal indeholde et endeligt løfte om et eller andet. Uklarheder kan forekomme men det vil så bare kræve fortolkning af løftet.
- Pengeydelse kræves ikke altid fikseret, da der kan forekomme at prisen den skal bare være ”sædvanlig”. Men ved større handler der er det nødvendigt at fikserer pengeydelsen.

4.2 Kontrakter der overlader parterne en valgfrihed med hensyn til ydelse og præstation.

- Angivelse af spillerum.
- Åbne kontrakter er når der er ”open ends” til hvad en parts ydelse skal være, altså hvis de ydelser som parterne skal præstere ikke er helt præcist beskrevet.
- En kontrakt, som ikke omtaler tiden for levering, skal opfyldes efter påkrav fra køberen.

4.3 Alternative ydelser

- Hver der består frihed til at opfylde kontrakten ved at levere en af flere forskellige individuelt bestemte ting eller arter af ting, kaldes ydelsen alternativt bestemt.
- Hvis der er aftalt alternative ydelser vil det ofte kræve fortolkning til hvorfor dette er sket, så hvis en af ydelserne går til grunde, om det så har indflydelse på hele kontrakten.

4.4 Forpligtelser i fremmed mønt. Indeksforpligtelser

- Betaling af pengeydelse skal ske på kreditors bopæl eller forretningssted, indenfor landets grænser, jf GBL § 3.
- Betaling kan altid ske i DKK hvis kreditor bor i DK, GBL § 3 og checkl § 36.
- Betaling i en fremmed mønt hindres undertiden af valutarestriktioner. I nogle tilfælde suspenderes forpligtelsen og i nogle tilfælde kan kravet opfyldes og kræves opfyldt i dansk mønt.
- Normalt er pengeydelse ikke indekseret efter fx kronekursen i forhold til guld. Så hvis kronen skulle blive mindre værd i forhold til guld, så skal man erlægge flere kroner. Dette er ikke tilfældet da vi bruger kronen som et nominalistisk system hvor kronen har en nominel værdi.
- En aftale om at pengeydelse skal indekseres efter fx prisen på guld er gyldig. Det vil sige det nominalistiske system kan afviges.

4.5 Speciesydelse og genusydelse

- Species: en bestemt ting, eller sælgers manglende valgfrihed.
- Genus: en ting bestemt efter art, eller sælgers valgfrihed.
- Halvgenerisk: Køb af en vis mængde af et angivet parti.
- Der er i købeloven flere tilfælde for forskelle mellem genus og species køb. §§ 23 og 24 om sælgers ansvar ved forsinkelse; §§ 42 og 43 om faktisk mangler.
- Fungibel: Hvis en vare fuldt ud lader sig erstatte af en anden.

5 Risikobegreber – s. 40

5.1 Risiko for ydelsen / vederlagsrisiko

- Ved gensidigt bebyrdende aftaler gælder den regel at begge parter skal erlægge deres ydelse.
- Hvis en part ikke erlægger sin ydelse, kan han ikke gøre krav på at den anden skal erlægge dennes ydelse.
- En sælger eller anden realdebitor bærer risikoen for sin egen ydelse, indtil levering eller aflevering har fundet sted.
- Risikoovergangen er som nævnt efter den deklaratoriske regel i KBL § 17 knyttet til levering eller aflevering. Reglen lægger risikoen på den, der har rådighed over genstanden og derfor har mulighed for at beskytte genstanden mod at lide skade ved brand, tyveri, etc.

- Det er kvantum og tilstand på stadiet af risikoens overgang, som er afgørende for, om ydelsen er præsteret i rette kvantum og i mangelfri stand – eller om der foreligger kontraktbrud (mangel).

5.2 Ydelsesrisiko

- Fritagelsen af debitor for pligten til at opfylde aftalen ved betaling af erstatning i tilfælde, hvor opfyldelse in natura er en fysisk eller praktisk umulighed, forudsætter, at debitor ikke er ansvarlig for den foreliggende eller indtrådte opfyldeshindring, jf for så vidt angår løsøre køb og leje bl.a. bestemmelserne i KBL §§ 23 og 24 samt § 42 og 43 og Lejelovens § 13.
- Debitor siges at bære ydelsesrisikoen, såfremt hans kontraktmæssige forpligtelse fastholdes, uanset at der foreligger en opfyldeshindring.

5.3 Ejerens risiko

- En lejer, reparatør er normalt kun erstatningsansvarlig for tingenes værdi hvis genstandens undergang culpøst kan tilregnes ham.
- En låntager er i almindelighed forpligtet til at erstatte enhver skade på det lånte, uanset om beskadigelsen kan tilregnes ham, jf DL 5-8-1.
- Forpligtelsen for kommissionsælgeren er speciel, da her gælder Kommissionsloven. Forpligtelsen for produktansvar er speciel da her er der produktansvar.

6 Hovedforpligtelser og biforpligtelser (accessoriske forpligtelser) – s. 48

6.1 Biforpligtelsernes indhold og hjemmel

- Biforpligtelser kunne fx være tilsagn om at vedligeholde og yde anden service vedrørende solgte genstande.
- Den almindelige loyalitetsforpligtelse, går ud på, at de ikke må udnytte viden erhvervet under ansættelse eller samarbejde til at påføre den hidtidige medkontrahent en urimelig konkurrence.
- I dansk ret gælder, dog uden særlig lovhjemmel, en vis almindelig loyalitetsforpligtelse i skyldforhold.
- En udtrykkelig bestemmelse i overensstemmelse hermed findes i Markedsføringslovens § 9, der pålægger arbejdstageren tavshedspligt med hensyn til arbejdsgiverens erhvervshemmeligheder.
- Den, der har krav på erstatning, har således pligt til at lette medkontrahentens byrde ved så vidt muligt at begrænse sit tab til det uundgåelige.
- Grundsætningen om at vise medkontrahenten og hans interesser hensyn og loyalitet efter den foreliggende situations krav kommer undertiden til udtryk i en spejlvendt form, når det siges, at et krav, der udspringer af en i øvrigt lovligt bestående rettighed, ikke kan gennemføres, dersom dette ville være et misbrug af rettigheden eller chikane.
- Forskellen mellem hoved- og biforpligtelser træder klarest frem i aftaler om udveksling af bestemt afgrænsede ydelser, mens den i andre skyldforhold er mindre klar eller ikke til stede.

6.2 Håndhævelse af biforpligtelser

- Biforpligtelsen håndhæves ofte ved erstatningsansvar, som et erstatningsansvar for unndladelser.
- Ansvar for unndladelser forudsætter i almindelighed særlig opfordring til eller begrundelse for den ansvarlige til at gribe ind. De fleste kontraktforhold medfører positive handlepligter (præstationspligter) for parterne.

6.3 Biforpligtelser ved kontraheringen

- Hvis der opstår tvivlsspørgsmål i kontraheringen, og en part er klar over den anden parts vildfarelse, er han nød til at meddele parten sagens faktiske forhold. Fx AFTL § 4, stk. 2 og § 6, stk. 2.
- Dette er en form for meddelelsespligt.

6.4 Biforpligtelser under afvikling af skyldforholdet

- Under afviklingen af deres kontrakt skal parterne bl.a. give hinanden oplysninger, som den anden behøver for uden urimelig omkostning at kunne opfylde kontrakten korrekt. Adskillige af disse meddelelsespligter karakteriseres naturligt som biforpligtelser.
- Opfyldelsen af biforpligtelser er ikke et selvstændigt mål for kontrakten, og det afhænger af omstændighederne, om en parts tilsidesættelse af en biforpligtelse giver modparten hæveadgang og andre gensidighedsbeføjelser efter den almindelige regel om misligholdelse af hovedforpligtelsen, der bl.a. har fundet udtryk i KBL § 21.

- Krænkelser af en oplysningspligt kan være en misligholdelse af hovedforpligtelsen.
- Manglende instruktion kan være en mangel. MFL § 3.
- Et produkt må anses for defekt hvis det ikke frembyder den sikkerhed som kunne forventes gennem fx markedsføringen, jf PAL § 5.

6.5 Biforpligtelser ved ikke-opfyldelse af hovedforpligtelser

- Det kan være nødvendigt at fremkomme med et påkrav (en rykker) for at aktualisere debitors forpligtelse til at opfylde, jf fx KBL § 12.

6.5.1 Reglerne om påkrav (rykker) i Lejeloven og i Tinglysningsloven

- Lejelovens krav om rykker hvis lejer ikke betaler restancen, og lejer får så yderligere en frist på 3 dage efter modtagelsen af rykkeren til at indbetale pengene.
- Pantebreve kræver også rykkere.
- Underpant i løsøre kræver også rykkere, jf TL § 47.

6.5.2 Morarenter og påkrav – s. 57

- For at kunne kræve morarenter skal man have givet debitor ”en anmodning om betaling”.
- Rentelovens § 3 finder anvendelse hvis ikke andet er aftalt.

6.5.3 En almindelig grundsætning om vejledning og erindring

- Det er en almindelig grundsætning om en pligt for parterne til gensidig hensyntagen.
- Domstolene bør derfor efteromstændighederne også uden positiv hjemmel statuere, at en kreditor har en rykkepligt.
- Man skal også huske at reklamere over mangler, selvom der foreligger en åbenlys mangel.
- CISG indeholder en generel regel om, at ophævelse på grund af en forsinkelse, som ikke er ”a fundamental breach of contract”, forudsætter, at køberen har fastsat en ”additional period of time” for levering, og at også denne frist er overskredet.

Kap. 2 Risikoen for vederlag og ydelse

1 Køb og bytte – s. 61

1.1 Vederlagsrisiko ved køb og bytte af løsøre

- Sælgerens hovedforpligtelse er opfyldt ved leveringen, for så vidt som køberen må betale købesummen, selv om den eller de leverede genstande skulle gå tabt, inden køberen er kommet i besiddelse af den, medmindre ødelæggelsen eller beskadigelsen skyldes fejl fra sælgerens side, fx ved dårlig emballage, KBL § 44.
- Risikoovergangen forudsætter, at der er kommet en bindende aftale i stand.
- I forbrugerkøb anses levering for at være sket ved overgivelsen af varen til køberen, og KBL § 73. Loven er dog deklaratorisk jf KBL § 1, stk. 2 og kan derfor fraviges.
- I forsendelseskøb anses levering som sket ved afsendelsen af godset, KBL § 10 og CISG art. 67.
- En sælger er ikke altid fri for enhver forpligtelse overfor køberen i og med, at salgsgenstanden er overleveret til køberen. Der kan fx være biforpligtelser, og sælgeren kan have en omsorgspligt ved fordringshavermora (KBL § 33).
- Ved køb på prøve er risikoovergangen den samme, KBL § 60.
- Køberen kan hæve købet og afvise en vare, som er blevet afsendt med væsentlige mangler, KBL §§ 21, 44, 54.
- Sælgeren har efter omstændighederne adgang eller pligt til at afhjælpe egentlige mangler. Lykkes det at afhjælpe manglen, undgås alvorligere følger af misligholdelsen, KBL §§ 49+79.
- Levering og betaling skal ske samtidigt, hvor ikke andet er aftalt eller fremgår af omstændighederne. Samtidighedsgrundsætningen er nærmere præciseret i KBL §§ 14+15.
- Efter en bindende individualisering af et genussalg er sælger formentlig berettiget til stadig at disponere over forsendelsen, hvis han rettidigt fremsender en ny vare og underretter køberen herom, men den nye forsendelse er på sælgerens risiko.
- Misligholdelse af biforpligtelser, kan begrunde ophævelse af kontrakten i dens helhed.
- Selv om købet er et kreditkøb, har sælgeren, såfremt køberen viser sig ikke at være betalingsdygtig, standsningsret, dvs. at sælgeren er berettiget til at undlade at afsende varen eller at hindre overgivelsen af varen til køberen, jf KBL § 39, KL § 54 og CISG art. 71.
- Risikoovergangen påvirkes ikke af ejendomsrettens overgang. Selvom risikoen er gået over på køberen er ejendomsretten ikke fulgt med før købesummen er erlagt.

1.2 Tidspunktet for risikoens overgang efter Købeloven – s. 69

1.2.1 Risikoovergang ved levering

- Hovedreglen om vederlagsrisikoen i løsørekøb er, at risikoen går over fra sælger til køber ved ”leveringen”, jf KBL § 17, stk. 1. Begrebet levering er ikke defineret i Købeloven, men indholdet af begrebet fremgår af lovens regler om leveringsstedet, navnlig KBL §§ 9-11, 73.
- Risikoovergang og ejendomsrettens overgang følger imidlertid ikke samme regler.
 - Køber af løsøre opnår beskyttelse over for sælgers kreditorer allerede ved aftalens indgåelse, såfremt salgsgenstanden er individualiseret.
 - Tinglysning er nødvendig sikringsakt ved ret over fast ejendom, jf TL § 1.
- Leveringsstedet er hvor sælgeren eller salgsgenstanden opholder sig.
- Sælgeren skal afholde udgifterne inden levering, køberen har ansvaret for udgifterne efter levering. Også retten til udbytte, renter går over på køberen efter levering.
- Pladskøb er køb hvor sælgeren har kutyme af at levere varen inden et defineret område. Her er levering først når køberen har modtaget varen.
- Distancekøb, er hvor varen skal forsendes. Her er levering sket når varen er givet over til fragtmænd, § 10. Undtaget forbrugskøb, hvor der først er leveret ved købers modtagelse, § 73.
- Distancekøb, er køb udenfor sælgerens ”plads”. Dvs. at sælgeren overgiver varen til en selvstændig fragtfører, og dermed ophører hans ydelsespligt.

- Hvis transporten udføres af sælgerens egne folk, anses leveringen dog først at være sket ved overgivelsen af godset til køberen.
- Sælgerens afsendelse af gods overfører kun risikoen til køberen, såfremt det afsendte gods er salgsgenstanden bestemt til køberen. Salgsgenstandens identitet er klar i specieskøb, men i genuskøb er der behov for en sikring af at det afsende (men senere forulykkede) gods virkelig er salgsgenstanden. Derfor er risikoen først overført ved distancekøb, hvis sælgeren ved en meddelelse til køberen om afsendelsen har sikret beviset for, at varerne er bestemt til køberen. Dette er særligt strengt i kommerciel varehandel, og knap så strengt ved salg til private, da meddelelse om forsendelse ikke er kutyme.
- Sælgeren skal betale omkostningerne ved levering, mens udgifterne ved transport m.m. efter levering påhviler køberen.
- I forbrugerkøb er levering altid først sket ved overgivelsen til køberen, jf. KBL § 73.

1.2.2 Risikoovergang før levering – s. 73

- Hvis salgsgenstanden ikke kan leveres pga køberens forhold (fordringshavermora), går risikoen for salgsgenstanden over på køberen på det tidspunkt, hvor levering ellers måtte antages at ville være sket, jf. KBL § 37.
 - Genussælgeren skal foretage en bevissikker udskillelse af genusvarerne for at risikoen kan gå over på køber, udskillelsen behøver dog ikke at være bindende for sælgeren.
- Afhentningskøb. Købelovens § 17, stk. 2. Risikoen går over på køberen fra det tidspunkt hvornår det er aftalt at afhentning tidligst kan finde sted.
- Særlig aftale om risikoovergang. Reglerne § 9-11 er deklaratoriske.
 - Købeloven giver eksempler på fravigelsen i § 62-65. Fx cif, fob.

1.3 Køb af fast ejendom – s. 76

- Der er normalt indført en dato for overtagelsen af fast ejendom.
- Risiko overgår fra den dag den faste ejendom står køberen til rådighed.

1.4 Risiko og forsikring – s. 76

- En tingsforsikring dækker salgsgenstanden, uanset hvem som har tegnet forsikringen, og på hvem risikoen for salgsgenstanden ligger.
- Aftaler om tingsforsikring indeholder ofte en bestemmelse om, at forsikringen ophører ved ejerskifte. Ved aftalens ophør bortfalder ydelserne fra begge sider, dvs. både selskabets risiko og dets krav på præmie. En ny ejer, der endnu ikke er sikret af en af ham selv tegnet forsikring, er dog i 14 dage efter ejerskiftet dækket af sælgerens forsikring, selv om forsikringen indeholder et vilkår om bortfald ved ejerskifte, Fal §54,2.

2 Andre kontrakttyper – s. 78

2.1 Entreprise

- Kontrakter om udførelse af byggearbejder betegnes som entreprise. Kan også betegnes som værksleje. AB 72, har fået karakter af deklaratorisk lov for bygge og anlægs arbejde.
- Entreprenøren bærer risikoen for bygningen (ved fx brand), indtil afleveringen har fundet sted.

2.2 Arbejdsaftaler – s. 80

- En almindelig arbejdsaftale eller tjenestekontrakt går ud på, at arbejdstageren skal stille sin arbejdskraft til rådighed for arbejdsgiveren i den aftalte tid mod betaling af en fast løn (eller præstationsløns).
- Funktionærloven, gør at man ikke kan bortvise en funktion pga af sygdom, men kun efter de almindelige regler for opsigelse.

2.3 Kontrakter om opbevaring, bearbejdning, brug og lignende – s. 82

2.3.1 Lejekontrakter

- Lejeren skal kun betale for det tidsrum, hvor det lejede er til hans rådighed.
- Lejegenstanden skal, såfremt den lider skade i lejeperioden remplaceres eller repareres af udlejer, jf. Lejeloven §11+12. Endvidere kan lejer i nogle omstændigheder kræve nedslag i lejen eller hæve lejekontrakten.
- Lejeren er ansvarlig for skader på det udlejede, som er forvoldt ved uforsvarlig adfærd af ham eller af

”personer, som af ham har fået adgang til det lejede”, LL § 25, stk. 2. Der er ikke objektivt ansvar, kun ved lån til brug gennem DL 5-8-14.

2.3.2 Transportkontrakter

- Rejsebefragtning, er almindelig transport. Bortfragteren (transportøren) er ansvarlig for godset.
- Tidsbefragtning, der bærer befragterforsinkelsesrisikoen, dog ikke forsinkelse som skyldes vedligeholdelse af skibet som ikke skyldes befragterens fejl.

2.3.3 Kontrakter om forvaring m.v. - s. 84

- Ved forvaring (depositum) mod vederlag bortfalder forvarerens krav på vederlag, såfremt godset ikke er i behold ved udløbet af opbevaringstiden. Forvareren er ansvarlig efter culpaeglen, DL 5-8-14.
- Ved reparationer. Reparatoren har ikke krav på betaling for en udført reparation, hvis tingene er gået til grunde, mens den var i hans varetægt.
- Fungible ting som fx penge, kan opbevares i en særlig kontrakt hvor det ikke er det samme man skal returnere, men blot samme kvantum af samme art. Dette kaldes depositum irregulare. Her hører tilbageleveringspligten aldrig op selvom det indleverede skulle gå hændeligt til grunde.
- Langturschauffører osv. er kun ansvarlige over for deres arbejdsgiver for tab af rejsekassen i tilfælde af bevist culpa. Deponenten har her ikke nogen selvstændig interesse i opbevaringen, og får ikke penge for at opbevare.

3 Koncentration (konkretisering) af genusforpligtelser – s. 86

3.1 Problemstilling

- Risikoen for salgsgenstanden går over på køberen ved levering. Men i nogle tilfælde sker det allerede før levering. Fx fordringshavermora, i visse afhentningskøb og hvor parterne ellers måtte have aftalt det. Hvis risikoen går over inden levering, er det nødvendigt at vide at genstanden som køberen og ikke sælgeren er ansvarlig for nu også er den som er gået til grunde ved fx brand. Hvis det er et specieskøb er det som regel ikke noget problem, men ved genuskøb, kan man sige at risikoen alligevel ligger hos køberen hvis der har været en koncentreret af genusforpligtelsen inden levering og før det koncentrerede er gået til grunde.
- Individualiseringen ved genussalg har betydning for om der stadig er ydelsesrisiko ved ydelsens undergang; hvorvidt der indtræder prioritetsbeskyttelse for køber eller anden kreditor.

3.2 Bindende individualisering – s. 87

- Sælgeren bliver i almindelighed bundet over for køberen, såfremt han underretter ham om udskillelsen ved fremsendelse af faktura med identifikation eller på anden måde. En sådan underretning må sædvanligvis opfattes som indeholdende et tilsagn om ikke at omgøre udskillelsen af varerne. Se dog i 1.1 at sælgeren stadig kan disponere hvis han giver rettidig underretning.

3.3 Prioritetsvirkning – s. 88

- Ved en bindende individualisering skabes der en prioritetsbeskyttet ret for køberen til de udskilte varer.
- Kravene er lavere for at skabe prioritetsvirkning end kravene til risikoovergang. Beskyttelse over for tredjemand forudsætter sikker konstaterbarhed ved konfliktens opståen af, hvilke genstande der tilhører køberen.

3.4 Koncentration ved bestillingskøb og entreprise – s. 88

- Et genuskøb kan blive til et specieskøb, hvis der fx er sket en identifikation under produktionen. Er genstanden åbenbart bestemt for køberen, og er køberen beskyttet over for producentens kreditorer, kan producenten ikke frit råde over genstanden til andre formål.
- Ejendomsretten går så over på køberen, men ydelsesrisikoen påhviler i almindelighed stadig sælgeren selv om tingene går til grunde.

Kap. 3 Tiden og stedet for opfyldelsen. Forsinkelse

1 Begreberne rettidig opfyldelse og forsinkelse – s. 91

- Præsteres ydelsen ikke rettidigt foreligger mora (mora debitoris).

2 Tiden for opfyldelsen

2.1 Begreberne forfaldstid, handlingstid, frigørelsestid

- En fordring er stiftet, når den eller de retsstiftende kendsgerninger er indtruffet.
- Forfaldstid, er det tidligste tidspunkt, hvor kreditor kan kræve ydelsen erlagt.
- Handlingstiden, tiden efter forfaldstidens komme hvor der yderligere kan være nogle krav om varsel af debitor. Debitor kan undertiden betinge erlæggelse (betaling) af, at kreditor kvitterer for modtagelsen af ydelsen, fx om negotiable gældsbreve GBL § 21.
- Anticiperet misligholdelse, hvis man kan forudsige inden forfaldstiden, eller handlingstiden at der vil ske misligholdelse.
- Frigørelsestiden, er det tidligste tidspunkt, hvor debitor kan frigøre sig for sin forpligtelse ved at opfylde fordringen, (tidligste leveringstidspunkt).

2.2 Forfaldstidens indtræden – s. 95

2.2.1 Erstatningskrav uden for kontraktforhold (deliktskrav)

- Krav om erstatning uden for kontraktforhold opstår, når skade som følge af skadevolderens ansvarspådragende handling er indtrådt. Forfaldstiden indtræder når skadens omfang kan konstateres, indtil da kan der kræves et conto beløb.
- Rente skal svares fra tidspunktet for personskadens indtræden med 6% over diskontoen, EAL § 16.
- For andre skader end personskade er der en løbetid på en måned fra konstateringen, RL § 3, stk. 2+3.
- Der er en forældelsesfrist på 3 år.

2.2.2 Særlig om forsikringsydelser – s. 96

- Man kan kræve forsikringsydelsen betalt 14 dage efter at selskabet har haft mulighed for at indhente oplysninger, FAL § 24. Man har mulighed for a conto betaling ved længere sager.

2.2.3 Krav efter en kontrakt – s. 97

- Stiftelses- og forfaldstiden, er øjeblikkelig ved underskrift af kontrakten, medmindre andet er aftalt i kontrakten for forfaldstiden.
- Efter GBL § 5 kan en långiver kræve lånet indfriet straks (hvis ikke andet er aftalt), men det er ofte stiltiende blevet fraveget, da det er meget byrdefuldt.
- Normalt vil forfaldsdagen udskydes til nærmeste søgnedag hvis den falder på en helligdag. For arbejdsløn vil den rykke til en tidligere søgnedag.
- Oversidder debitor handlingstiden, foreligger der i almindelighed forsinkelse.

2.2.4 Særlig om vederlaget for vedvarende ydelser – s. 99

- Vedvarende ydelser betales periodevis, normalt månedsvi. Hvis kontrakten er tavs, beror det på deklaratoriske regler, kutymen og afvejning af parternes interesser, fx lejeloven og medhjælperloven.

2.2.5 Løbedage og betalingsfrist – s. 100

- Der er forskellige betalingsfrist tider alt efter hvilken type kontrakt.
- Betaling inden for betalingsfristen er rettidig.
 - Kreditor har ikke krav på morarente og har i det hele taget ingen misligholdelsesbeføjelser.
- Betaler debitor imidlertid, efter at fristen er udløbet, beregnes der morarenter efter Rentelovens § 3, stk. 1 fra selve forfaldsdagen, d.v.s. fra selve forfaldsdagen, og dermed også for betalingsfristen.
- For leje er der 3 løbedage, LL § 33, stk. 3; for pantebreve på formular A er der 7 løbedage.

2.3 Forsinkelsens retsvirkninger – s. 101

2.3.1 Misligholdelsesbeføjelser

- Oversides det seneste tidspunkt for rettidig opfyldelse, forligger misligholdelse. KBL §§ 21+28 (Medmindre det skyldes kreditors forhold. (Fordringshavermora))
- I nogle kontraktstyper (fx AB92 § 24) kan der kræves at opfyldelsestiden udsættes ved uforudsete hændelser.
- Kreditor får så visse *misligholdelsesbeføjelser*, som dels består i adgang til at kræve visse ændringer af skyldforholdet, såsom tilbageholdelse af egen ydelse, ophævelse af kontrakten eller øjeblikkelig opfyldelse af den resterende del af debtors forpligtelse, dels i en adgang til på grund af forsinkelse at rejse krav om visse ekstra ydelser: erstatning, rente og forsinkelsesgebyr.

2.3.2 Renter af pengefordringer – s. 102

- Normalt kan man kun kræve rente for tiden efter forfaldsdatoen (morarente), medmindre andet er aftalt eller er kutyme, (kreditrente).
- Alle formueretlige pengefordringer, for hvilke der er fastsat en forfaldsdag (betalingsdag) ”i forvejen”, skal forrentes fra forfaldsdagen med en årlig rente af 7% over referencesatsen, jf. Rentelovens § 3, stk. 1 og § 5.
- Der kan kræves morarente fra forfaldsdagen, hvis denne ikke er fastsat i forvejen kan der kræves morarente 1 måned efter der er fremsendt krav og oplysning herom, RL § 3, stk. 2.
- Såfremt der er tvivl om berettigelsen eller størrelsen af kreditors krav, skal debitor, uanset om forfaldstiden er bestemt i forvejen eller ikke, tidligst svare rente fra 1 måned efter den dag, hvor debitor var i stand til at skaffe sig de nødvendige oplysninger til bedømmelse af kravet, RL § 3, stk. 3.
- Procesrente: RL § 3, stk. 4 debitor skal altid betale procesrente, selv om der ikke skulle betales morarente, eller at det der ikke lå et formueretligt krav til grunde.
- Bestemmelserne i renteloven er deklaratoriske, alt kan fraviges (ved aftale eller sædvane) med undtagelse af i forbrugerkøb hvor morarente er præceptiv maksimum diskonto + 7% p.a. RL § 7
- Rentes rente, kan ikke kræves medmindre det har hjemmel i aftale eller sædvane.
- Kreditor har krav på fuld morarente, uden at han har lidt et tab.
- Kreditor har ved siden af renten kræve erstatning for andet tab end rentetab, dersom debitor er ansvarlig for forsinkelsen, fx kurstab eller inkasso.
- Debtors pligt til at svare rente bortfalder eller begrænses i tilfælde af fordringshavermora, RL § 4. Rentepligten ophører ved deponering efter Deponeringsloven § 1.
- Renter påløber efter konkursdekrets afsigelse er efterstillede krav, jf. KL § 98.

2.3.3 Særregler om periodiske ydelser – s. 110

- Ofte er der en klausul der siger at hvis man er forsinket med en ydelse, så forfalder hele beløbet. (Clausula cassatoria)
 - Misligholdelse af et forhold, medfører ikke misligholdelse af andre forhold, selvom dette er med samme kontrahenter.
- En sælger i et køb med ejendomsforbehold har særlige beføjelser ved forsinket betaling, jf. Kreditaftaleloven.
- Hvis kreditor en eller flere gange har ladet en handlingstid passere, så får dette præcedens indtil kreditor gør debitor opmærksom på at for fremtiden så skal kontrakten overholdes.

2.3.4 Undskyldelig forsinkelse. Vilje/evneregler. Påkrav – s. 112

2.3.4.1 Almene regler om kontraktbrud

- **HR:** opfyldelse in natura ved kontraktbrud.
- Kreditor kan udøve meget indgribende misligholdelsesbeføjelser ved væsentlig forsinkelse. bl.a. ophævelse af kontrakt, forfaldsklausul af det resterende beløb, samt detentionsret, og krav om erstatning for det tab som er lidt.
- For erstatning og rente er der ikke krav om en vis længde af forsinkelsen. Dog løbedage ved husleje og pantebreve (A), dog måneds påkravsfrist ved kontrakter uden forfaldsdag.

2.3.4.2 Hovedreglen om væsentlig forsinkelse for ophævelse af kontrakt og nogle særregler

- Krav om rettidighed er strengere ved penge end om realydelser.

- (1) Grov misligholdelse
 - Flere love indeholder krav om en vis grovhed for at kunne hæve, søloven, lejeloven, funktionærloven. Afgørende er, om forsinkelsen faktisk er væsentlig for kreditor, og om debitor måtte forstå dette.
- (2) Påkrav med frist.
 - Inden man hæver aftalen kan der være påkrav om frist, fx lejeloven, FAL.
 - Kreditor skal reklamere, når han bliver klar over, at der er indtrådt eller vil indtræde forsinkelse, hvis han vil påberåbe sig forsinkelsen.
- (3) Vilje/evne regler
 - Hvis skylder har vilje og evne til at betale, men misligholder aftalen pga. uheld, er dette formildende. Dette har kun betydning hvor der ikke er lovpligtig påkravs krav.

2.4 Frigørelsestidens indtræden. Fordringshavermora – s. 118

2.4.1 Pengefordringer

- En pengedebitor kan i almindelighed altid betale det skyldige beløb til kreditor for at frigøre sig for forpligtelsen, jf. GBL § 5, stk. 1.
 - Undtaget er en kontrakt om et fast låneforhold med forrentning, disse tolkes i almindelighed sådan at frigørelsestiden ikke indtræder før forfaldstiden.
- Pantebreve indeholder ofte samme bestemmelse, eller med noget varsel kan indfri pantebrevet. Nogle gange er pantebrevet uopsigelig i en vis årerække.
- Ved fordringshavermora skal der ikke svares rente, vis forsinkelsen skyldes kreditors forhold, RL § 4.

2.4.2 Andre fordringer end pengefordringer – s. 121

- Debitor har i almindelighed adgang til at opfylde fordringer på andre ydelser end penge straks ved stiftelsen, hvis ikke andet er aftalt eller må anses for indeholdt i aftalen.
- En depositar er ikke berettiget til når som helst at aflevere.
- Ved fordringshavermora så har realdebitor pligt til i rimeligt omfang at drage omsorg for ydelsen.

2.4.3 Udlodning fra boer

- Udlodning fra konkurs- eller dødsboer kan godt ske før frigørelsestidens indtræden.

3 Opfyldelsesstedet – s. 122

3.1 Opfyldelsesstedets betydning

- Opfyldelsesstedet er vigtigt for at fastslå om der er blevet leveret., hvor risikoen er, i hvilket lands mønt betalingen skal ske, og hvor værnetinget ligger.

3.2 Løsørekøb. Sælgerens forpligtelse – s. 123

- HR er sælgerens bopæl, medmindre andet er aftalt eller er kutyme.
- Har sælgeren forsendelsespligt så bærer han kun risikoen indtil genstanden er leveret hos transportør. Dog bærer sælger den indtil købers adresse ved forbrugerkøb.

3.3 Leje af løsøre – s. 125

- Man skal både afhente og aflevere hos udlejer.

3.4 Pengefordringer. Betalingsmåder og betalingssted – s. 125

3.4.1 Hovedregel: pengeskyld er bringeskyld

- **HR:** Pengeskyld er bringeskyld, jf. GBL § 3, stk. 1.
- GBL § 3, stk. 2 bestemmer endvidere at kreditor ensidigt kan kræve betalingen erlagt et andet sted her i landet, medmindre ændringen af betalingsstedet vil medføre væsentlig ulempe eller omkostning for debitor.
 - Overføres fordringen til en anden, eller flytter den oprindelige kreditor, flytter betalingsstedet med. Dette kræver dog meddelelse til debitor. Personskifte.
- På samme måde kan kreditor også kræve måden hvorpå der skal betales. Fx giro, PBS.

- Debitor har dog også ret til at vælge betalingsmåde. Normalt er det rede penge, men debitor kan også vælge at betale med fx Dankort eller check, medmindre det fremgår af købsaftalen at dette ikke er muligt.
- Kreditor kan kun hæve aftalen på grund af forsinkelse, der skyldes at debitor, uanset at kreditor har truffet bestemmelse om en ændret betalingsmåde, betaler som hidtil, efter at kreditor har advaret debitor om, at følgen af, at denne vedbliver med at betale på en anden måde end ønsket af kreditor, vil blive ophævelse eller krav om øjeblikkelig betaling af restgælden.
- Postreglen for husleje og pantebrevs ydelser. Betaling er rettidig hvis den er indbetalt til postvæsnet rettidigt. Gælder formentlig også skatter og afgifter.
- Ellers er enhver forsinkelse alvorlig ved penge.

3.4.2 Ihændeleverpapirer og lign

- Opfyldelsesstedet er hos debitor (og ikke hos kreditor) i skyldforhold af en type, hvor debitorerne ikke i almindelighed kan antages at kende kreditorerne og deres adresser, fx bankbøger.

3.5 Arbejdskontrakter

- Arbejdstageren er kun forpligtet til at arbejde et nyt sted, hvis dette kan ske uden væsentlig ulempe for ham (måske 7 km).

Kap. 4 Faktiske mangler

1 Mangelsbegrebet i obligationsretlige regler om mangler – s. 133

1.1 Kravene til ydelsens faktiske egenskaber

- En kontrakt har udtrykkeligt aftalte krav, stiltiende aftalte krav, og krav som følger af udfyldning af kontrakten med supplerende, almindelige regler.
- En mangel er når ydelsen ikke lever op til hvad kontrahenten med føje kunne forvente.

1.2 Mangler og andre arter af kontraktbrud – s. 137

- Ved faktiske mangler, men ikke for andre misligholdelser, gælder en absolut tidsfrist af 2 år, jf. KBL §§ 54, 83.
- Ved ikke fuld levering, kan der enten være tale om en forsinkelses eller kvantitetsmangel. Spørgsmålet hvad køber må gå ud fra, jf. KBL § 50.

1.3 Prøvelsen om ydelsen er mangelfri – s. 140

- En mangel skal være en fejl, og ikke en uhensigtsmæssighed. Ydelsen er mangelfuld hvis den ikke svarer til hvad leverandøren havde lovet eller oplyst, eller til hvad erhververen med føje har kunnet gå ud fra.

1.4 Misligholdelsesbeføjelser over for faktiske mangler – s. 141

- Misligholdelsesbeføjelser vil stå i kontrakten, eller er deklaratoriske fra andre love.

1.5 Plan for fremstillingen af Kap. 4

2 Andre retsregler end mangelsreglerne af betydning for retsstillingen ved præstation af mangelfuld ydelse. - s. 143

2.1 Regler om ugyldighed og erstatning efter deliktsregler – s. 143

- Aftaler som er presset igennem er ugyldige efter reglerne om svig eller åger eller efter andre regler i Aftalelovens kap 3.
- Et tab, som er forvoldt på en sådan uforsvarlig måde, kan kræves erstattet efter culpareglen og DL 3-19-2.
- En vildfarelse hos en part virker i nogle tilfælde at aftalen er ugyldig.
- En besveget eller udnyttet part kan i almindelighed vælge enten mellem at gøre ugyldigheden gældende eventuelt med krav om erstatning af sin negative kontraktsinteresse, eller at beholde kontrakten men i stedet udøve misligholdelsesbeføjelser, fx kræve omlevering, hæve aftalen og kræve positiv opfyldelsesinteresse eller levering in natura.
- Produktansvar. En producent er ansvarlig også uden skyld for personskade, som forvoldes af et defekt produkt, som han har bragt i omsætning. Et produkt anses for at være defekt, hvis den ikke frembyder den sikkerhed, som med føje kan forventes.
- Wienerkonventionen finder ikke anvendelse på personskade.

2.2 Lovgivning om markedsføring – s. 147

- Markedsføringsloven, skal være korrekt og informativ, og må ikke være vildledende eller urimelig mangelfuld.
- Loven er ikke privatretlig men offentligretlig lov om erhvervsregulering, som sanktioneres med forbud og straf. Markedsføringsloven angår således ikke kontraktretten og griber ikke direkte ind i det kontraktsretlige mangelsbegreb.
- En forkert markedsføring som foranlediger at der kommer en kontrakt i stand, der vil oplysningerne i markedsføringen være del af kontrakten, medmindre oplysningerne er blevet dementeret af sælger.
- Kommer der en kontrakt i stand, uden at leverandøren har dementeret eller korrigeret de oplysninger, der er givet gennem markedsføringen, bliver disse oplysninger ofte en del af kontrakten, som kan påberåbes af kunden, såfremt oplysningerne efter deres indhold og fremtrædelsesform var egnet til og faktisk har haft betydning for kundens beslutning om at indgå aftalen, jf KBL § 76.

2.3 Lovgivning om deklarations-, kvalitets-, og sikkerhedskrav

- Der findes mange regler til fremme af sikkerhed. Manglende viden udelukker ikke uden videre straf- og erstatningsansvar, da selv det at agere i en særlig situation uden at have skaffet sig nødvendig viden ofte må anses som uagtsomt.
- Man er kun erstatningsansvarlig hvis uheldet er adækvat med det krav som er i strid med sikkerhedslovgivningen. Manglende producentnavn på en maskine er ulovligt, men kan ikke være skadevoldende.
- Hvis et nyt produkt er i strid med sikkerhedslovgivningen, må den anses for at være defekt.
- Det er af retlig karakter at den er i strid med lovgivningen, men vil blive bedømt som en mangel.
- Lovligheden må i almindelighed bedømmes efter lovgivningen i sælgers land. Det kan dog forekomme, at fx en gammel ejendom uden sælgerens viden ikke fuldt ud opfylder byggelovgivningens krav, og dette vil dog ikke være en mangel.

2.4 Straffelovens regler om berigelsesforbrydelser og andre strafbare formuekrænkelser

- Strafansvar efter Straffeloven kommer kun på tale, hvor en kontrahent er blevet groft udnyttet.

3 Tidspunktet for mangelsbedømmelsen og beviset for mangel – s. 155

3.1 Køb og andre aftaler om enkeltstående ydelser

- Garantien for at en genstand er OK, må forstås sådan at den angår tingens tilstand ved kontraheringen. Dette har betydning for erstatningsspørgsmål.
- Risikoovergangen er ved levering. Dvs. at hvis der sker uheld med genstanden så er det på sælgers risiko, og han skal betale for at gøre det godt igen, eller give et afslag i prisen. Men køberen kan ikke kræve erstatning af sælgeren for ikke at leve op til kontrakten.
- Transportøren er ansvarlig for skade på gods under transport, efter culparegel med omvendt bevisbyrde.

3.2 Kontrakter om vedvarende ydelser – s. 158

- Her er kontrakten vigtig, fx har lejer eller udlejer vedligeholdelsespligt. Aftalen om fordelingen af risikoen for sygdom i arbejdskontrakter er meget kontraktbaseret.

4 Mangelsbegrebet og forudsætningslæren – s. 159

4.1 Forudsætningslæren og dens betydning for reglerne om mangler

- Forudsætningslæren er en betegnelse for løftemodtagerens beslutningsgrundlag og dermed også for bevidste eller ubevidste forventninger til den ydelse, han har fået tilsagn om.
- Skuffes kreditors forventninger, foreligger der en svigtende forudsætning. En vildfarelse om forhold ved kontraheringen betegnes som en urigtig forudsætning. En senere udvikling, som løftegiveren ikke har taget i betragtning, kaldes en bristende forudsætning.
- Forudsætningslæren har især betydning for bedømmelsen af betydning af vildfarelse og ændrede forhold, som ikke med sikkerhed er omfattet af lovfæstede og klare regler om misligholdelse. Den almindelige grundsætning om en rimelig risikofordeling, som er kernen i forudsætningslæren, viger for regler, der har et væsentligt mere specielt sigte og sikkert indhold.
- Det er ikke enhver skuffelse over ydelsens tilstand som giver grundlag for at give afslags- og hævebeføjelser, men kun afvigelser fra, hvad modtageren havde føje eller ret til at forvente.
- Ussing giver **to betingelser**:
 - 1) at forudsætningen var *bestemmende* for løftegiveren;
 - 2) at forudsætningen og dennes afgørende betydning for løftegiveren var *kendelig* for løftemodtageren.
- Det kan i nogle tilfælde være på sin plads at vurdere efter forudsætnings grundsætninger, som er smidigere end mangelsreglerne. Domspraksis synes at have erkendt dette.

4.2 Forudsætningslærens betydning uden for området for mangelsreglerne – s. 164

- Reglerne om mangler (KBL § 76) finder anvendelse, hvor ydelsesgenstanden faktiske egenskaber ikke svarer til de krav, som er stillet i kontrakten..
- Forventningslæren er en måde at inddrage de ikke skrevne, stiltiende del af kontrakten som ikke står med

skrift.

5 Fortolkning og supplerung (udfyldning) af kontraktens krav til ydelsens faktiske egenskaber – s. 166

5.1 Oversigt

- Kontrakter kan være meget detaljeret eller lidet. Hvis man begrundet manglen i kontrakten siges mangels begrebet at være konkret, ellers hvis den skal fortolkes, så er den abstrakt.
- Parterne er ikke afskåret fra at afgive garantier, der har andre retsfølger end de legale misligholdelsesfølger, men skal dog give modtageren en bedre retsstilling.
- Garanti ordet kan kun anvendes hvis det giver modtageren en bedre retsstillingen end uden garantiløftet, markedsføringslovens § 4.
- KBL § 76 fortæller hvornår der findes en mangel, og dette gælder også videre end til forbrugskøb.
- Generelle ansvarsfraskrivelser bortfortolkes ofte som indholdsløse eller ugyldige.

5.2 Køb af løsøre – s. 172

5.2.1 Almindelige handelsvarer

- For standardvarer kan man kun kræve kvalitet som svarer til en ”almindelig god handelsvare”.
- Enhver afvigelse fra den benyttede kvalitetsbetegnelse er i almindelighed en mangel.

5.2.2 Andre ting solgt som nye eller kurante. Prisen – s. 173

- For at bedømme hvad der kan forventes er prisen vigtig, om prisen svarer til kvaliteten.
- Ellers, hvad man tidligere har modtaget fra leverandøren eller fx en tidligere prøve.
- Ligger prisen langt over varens værdi, kan AFTL § 36 eventuelt regulere.

5.2.3 Brugte ting og unika

- En beskrivelse vil ofte være en kvalitetsgaranti.
- Forsømmer sælgeren at give køberen relevante oplysninger som salgsgenstanden, anses de uoplyste skavanker som mangler, KBL § 76, stk. 1, nr. 3.
- De oplysninger, som sælgeren faktisk har givet om salgsgenstandens egenskaber, som er af væsentlig betydning for køberen, er relevante, således at genstanden anses for mangelfuld, hvis oplysningerne viser sig at være urigtige eller vildledende, selv om sælgeren var i god tro.
- En køber har ikke en almindelig undersøgelsespligt, men har køberen undersøgt salgsgenstanden, anses defekter, som køberen har eller burde have opdaget, ikke som mangler, jf. KBL § 47 (Caveat emptor).
- Generelle ansvarsfraskrivelser er i princippet gyldige uden for forbrugerkøb, men er emne for stærk indskrænkning.

5.2.4 Salgsgenstandens egnethed til køberes formål og dens lovlige og sikre brugbarhed

5.2.4.1 Egnethed og brugbarhed – s. 176

- En genstand lider af en mangel hvis den ikke kan bruges til det den sædvanligvis bruges til.
- En køber som ønsker sikkerhed for at salgsgenstanden kan bruges til et bestemt, ikke sædvanligt, formål, må nævne dette for sælgeren og bede denne om i form af en oplysning eller en garanti bekræfte at genstanden opfylder disse krav.
- Uegnethed til det særlige formål, som sælger véd eller må antage, at køber vil bruge genstanden til, vil være en mangel hvor sælgers dømmekraft spiller en væsentlig rolle.

5.2.4.2 Lovlighed og sikkerhed – s. 177

- En salgsgenstand som er underlagt regler for lovlighed og sikkerhed for at udføre sit normale formål, vil lide af en mangel hvis den ikke lever op til disse regler. Siden det er en mangel, er der ikke et objektivt ansvar, men kan culpa ansvar og underlagt reklamationsfrist.

5.2.5 Uvisse egenskaber – s. 178

5.2.5.1 Kunstgenstande, antikviteter og lign.

- Hvor værdien ikke helt kan fastslås da man ikke er sikker på fx maleren, så er den loyale oplysningspligt meget vigtig. Selv om der er en usikkerhed, så er det ikke en mangel, hvis sælgeren loyalt har oplyst om usikkerheden for værdien af kunstgenstanden, antikviteten.

5.2.5.2 Værdipapirer og fordringer – s. 180

- Det spiller afgørende rolle for en fordrings værdi, om fordringen virkelig består, og om debitor er betalingsdygtig. Misinformation om sikkerheden kan være en mangel.

5.3 Køb af fast ejendom – s. 181

5.3.1 Køb af fast ejendom er ulovbestemt

- Erhververen af fast ejendom kan både efter dem som har udstykket og bebygget ejendommen eller ombygget ejendommen, dvs. mod entreprenør, håndværkere, arkitekt og ingeniør og mod sælgeren eller tidligere overdragere af ejendommen.
- Købeloven gælder ikke for fast ejendom. Det påhviler i høj grad retspraksis.
- Man kan ikke på samme måde snakke om mangler ved fastejendom. Alle grunde og bygninger er unika, og derfor er det svært at snakke om kvalitetskrav som ved løsørekøb.

5.3.2 Normer, standarder og fejl ved fast ejendom – s. 184

- Mangelsbegrebet er meget restriktivt ved fast ejendom.
- Enhver afvigelse fra den gældende bygningslovgivning og enhver egentlig håndværksmæssig fejl må i almindelighed anses som en mangel ved et nybygget hus.
- Skjulte fejl er svært at lovgive om, men en sælger har dog loyale oplysningspligt.

5.3.3 Enkeltregler om mangler ved køb af fast ejendom – s. 190

- Efterfølgende mangler. Enhver forringelse af ejendommen efter aftalens indgåelse, som påhviler sælgeren vil være en mangel
- Nye bygninger. Enhver fejl i materialevalg og udførsel er en mangel.
- Garanti. Mangel hvis garantien ikke holder.
- Sælgers loyale oplysningspligt. Mangel ved forsømmelser.
- Betydelig ringere værdi. Ved fx skjult svamp eller dårlig fundering kan man kræve afslag i prisen, men ikke erstatning medmindre der har været afgivet garanti eller sælger har forsømt sin oplysningspligt. Her kan man så objektivt vurdere hvordan det skal løses.
- Der kan enten gives afslag i pris fra dengang, eller en erstatning af opfyldelsesinteressen for at afhjælpe fejlen. Det kan være afgørende hvilken metode der anvendes for den økonomiske side.

5.3.4 Forbehold (ansvarsfraskrivelse) – s. 195

- ”Som beset” klausulen er nedslidt, og næsten standard.
- En klausul om, at sælger ikke hæfter for bestemt angivne forhold, er derimod i almindelighed gyldig og effektiv. En sådan klausul rummer en advarsel og en opfordring til køberen om at skaffe sig yderligere oplysning, hvis han føler at have behov derfor.

5.3.5 Reklamation – s. 196

- Der skal reklameres over mangler, men den er ulovbestemt, og meget fleksibel og lang, så køberen har tid til at overveje situationen og til selv at søge at afhjælpe fejlen.

5.3.6 Mangelskrav mod sælgers sælger – s. 197

- Almindelig regres: krav fra led til led. Man vil oftest i en retssag gøre krav med regres så man ikke får en lang perlekæderække af retssager, men kumulerer det hele i en retssag.
- Springende regres: direkte krav mod tidligere sælger. Man kan springe led over hvis det tidligere led fx er gået konkurs og ikke har penge eller hvis en oprindelig sælger har handlet culpøst ved fx ikke at oplyse at grunden krævede pilotering. Sælger og sælgers sælger hæfter solidarisk for den nuværende ejer.

5.4 Andre kontrakter end køb – s. 208

5.4.1 Analogi fra Købeloven?

- Andre kontrakter kan i almindelighed ikke trække analogier fra købeloven.
- Gaver eller lån kan ikke være analoge, da der ikke er gensidighed.

5.4.3 Værksleje, bestillingskøb og kontrakter om sagkyndig bistand – s. 209

- Ved værksleje kan der være ”no cure, no pay”. Men der kan også blot være krav om en god faglig indsats, og selv om den ikke giver et gunstigt udfald skal honoreres. Mangelsbegrebet er derfor anderledes her.
- Bestillingskøb (hvor producenten leverer materialer) hører under købeloven.
- Værksleje der leverer køberen materialerne og er ikke underlagt købeloven.
- Entreprenører er ansvarlige for de materialer de leverer, men kun culpa ansvarlige for udførelse og projektering. Reklamation indenfor en vis frist vil være nødvendig.

5.4.4 Arbejdskontrakter – s. 213

- Arbejdskontrakter kan opsiges med passende varsel. Hæves ved mangler.
- Skade, som arbejdstageren har forvoldt på grund af sin manglende kyndighed og erfaring, kan arbejdstageren bortset fra tilfælde af grov uagtsomhed ikke kræve erstattet, eal§23s3.
- En fuldstændig tilsidesættelse (ex tunc) af aftalen kan kun komme på tale hvis arbejdstageren ved ansættelse groft uagtsomt eller svigagtigt har vildledt arbejdsgiveren om sine kvalifikationer.
- For at føle sig sikker på en arbejdstagers kvalifikationer kan der ansættes på prøve.

6 Betydningen af sælgeres og andre realdebitorers oplysninger, garantier og forbehold om ydelsens faktiske egenskaber

6.1 Faktiske oplysninger og fortielser

6.1.1 Oplysning og garanti – s. 214

- Oplysning er at man forklarer en bestemt egenskab for salgsgenstanden.
- Garanti er et løfte om at indestå for, at en bestemt tilstand består, vil vedblive at bestå eller vil indtræde, fx garanti mod rust.

6.1.2 Oplysninger givet i god tro – s. 216

- Ikke alle oplysninger har retlig betydning. Ofte vil en sælger lovprise sine varer ved at kalde dem for god eller uundværlig, og disse må bare tages som oplysninger om en vis kvalitet af salgsgenstanden.
- Parterne siges at have en loyal oplysningspligt over for hinanden. Ydelsen anses i tilfælde af misinformation som mangelfuld.
- Kan det ikke bebrejdes leverandøren, at han ikke indså eller burde indse, at oplysningerne var urigtige, må ydelsesgenstanden dog i almindelighed anses som mangelfuld, medmindre erklæringen som indeholder et tydeligt forbehold for mulige skjulte fejl.
- Mangelfuld udløser gensidighedsbeføjelser, men ikke erstatningsansvar.

6.2 Garanti (tilsikring, indeståelse) – s. 219

- En kontrahent ifalder ikke ansvar, hvis oplysninger, som han har videregivet i begrundet god tro om deres rigtighed og tilstrækkelighed viser sig at være fejlagtige, medmindre kontrahenten – udtrykkeligt eller stiltiende – har påtaget sig en garanti for, at oplysningerne er rigtige og tilstrækkelige.
- Retsvirkningen i tilfælde af, at en garanti bliver aktuel er, uanset om sælgeren er i god eller ond tro, erstatningsansvar og normalt også gensidighedsbeføjelser for køberen.
- Stiltiende garanti. En særlig høj pris kan virke som en garanti. Særlig sagkundskab kan virke som en garanti.
- En garanti kan i køb, som ikke er forbruger køb og derfor ikke undergivet den præceptive regel i KBL§ 78 ikke blot begrænse gensidighedsbeføjelserne, men tillige tilsige afhjælpning.
- Fejl ved genstanden som indtræder efter risikoovergangen, og som ikke skyldes oprindelige fejl ved genstanden er ikke dækket af en normal garanti. I tilfælde af tvivl om hvornår fejlen er sket hviler bevisbyrden for, at der er fejl, på erhverver, men bevisbyrden for, at fejlen er efterfølgende, er garantens.

- MÅSKE er 1 års reglen også gældende for garantier og ikke for hele levetiden for genstanden.

6.3 Forbehold. Spillerum og tolerancer – s. 224

6.3.1 Forbehold om fejlen

- Der vil ofte være forbehold fx ”som beset”, som kan gøre at fejl og ringe kvalitet ikke er en mangel.
- Intet forbehold kan ophæve virkningen af svig eller uhæderlighed. Og et forbehold kan heller ikke legitimere en forsætlig eller uagtsom forsømmelse af en loyal oplysningspligt.
- Ved køb på auktion kan køber kun påberåbe sig mangler, hvis der er udvist svig, eller hvis ”genstanden ikke svarer til den betegnelse, under hvilken den er solgt”.
- Klausulen ”som den er og forefindes” er nedslidt og har kun lidt effekt ved fastejendom. Ved løsøre kan den i et vist omfang lægge risikoen for skjulte, væsentlige mangler over på køberen.

6.3.2 Spillerum – s. 226

- En afvigelse, der ligger inden for et rimeligt eller et særligt aftalt spillerum, er ikke en mangel. $F_x \pm 5\%$.

7 Kreditors (erhververens) ret og pligt til at undersøge ydelsesgenstanden – s. 227

7.1 Undersøgelsespligt før kontraheringen

- Særegenheder ved ydelsesgenstanden, som erhververen kunne have gjort sig bekendt med ved sin besigtigelse eller undersøgelse af selve denne, af en prøve eller af en beskrivelse, er i almindelighed ikke mangler.
- En fejl ved salgsgenstanden eller en begrænsning i dens anvendelsesmuligheder, som var køberen bekendt ved kontraheringen, er ikke en mangel, KBL § 76, stk. 2. En kontraktsgenstand er mangelfuld, når den ikke er som lovet af leverandøren eller som med føje forventet af aftageren.
- Kravene til køberens kyndighed og grundighed er størst i professionel handel.
- Køber kan ikke påberåbe sig mangler han har haft lejlighed til at undersøge inden køkets afslutning, KBL § 47. Bestemmelsen i § 47 er efter sin ordlyd generel, men bestemmelsen bør ikke bringes i anvendelse i de talrige situationer, hvor det både er rimeligt og sædvanligt, at køber forlader sig på sælgerens renommé, varebetegnelse og pris, jf KBL § 1.
- Men ved sælgers garanti eller oplysning behøver køber ikke at berigtige den eller retsvirkningen af den urigtige garanti falder heller ikke bort ved caveat emptor.

7.2 Ret og pligt til undersøgelse efter kontraheringen – s. 232

7.2.1 Undersøgelsesret før betalingen

- Udkastet til købeloven siger at der er undersøgelsesret for kontantkøberen når han får præsenteret varen og skal betale prisen, og nævnt i § 71, stk. 1, men ikke nærmere bestemt.
- CISG har undersøgelsesret hjemmel i art. 58.

7.2.2 Undersøgelsespligt efter modtagelse – s. 233

- Der skal undersøges så tidligt på modtagelsen (risikoovergangen) som muligt for at kunne bevise at manglen eksisterede før risikoovergangen, KBL § 44.
- I handelskøb er der en undersøgelsespligt, KBL § 51.
- I forbrugerkøb er der ikke en pligt, men reklamationsfristen løber fra det tidspunkt hvor der kunne være
- Normalt er reklamationsfristen fra det tidspunkt, hvor køberen har eller burde have opdaget manglen, KBL § 52.

Kap. 5 Vanhjemmel og andre retsmangler

1 Retlige krav til ydelsen – s. 235

1.1 Opfyldelse og retsmangler i kontrakter om overdragelse, opgivelser og personlige forpligtelser

- Såfremt erhververen ikke opnår den ret, som han har fået lover/købt ved kontrakten, foreligger der en retsmangel.
- Kun om vanhjemmel og visse andre retsmangler gælder der en objektiv ansvarsregel, jf. KBL § 59, GBL § 9, lejelovens §§ 15, 16.
- En opgivelse er et løfte, som går ud på at bringe en ret, som løftegiveren har rådighed over, til ophør.

1.2 Kravene til opfyldelsens retlige virkninger – s. 237

- Normalt kan man kræve naturalopfyldelse, dog ikke hvis det vil kræve så store ekstra omkostninger for kreditor, at debitor må nøjes med at afkræve erstatning.
- Der kan være tvivl om der foreligger vanhjemmel hvis sælgeren af fast ejendom ikke har oplyst køberen om visse byrden der påhviler ejendommen, men som dog var tinglyst.
- Den legale panteret for restancer, som køber ikke har forpligtet sig over for sælger til at overtage, er en retsmangel (vanhjemmel).
- En køber eller anden erhverver kan gøre retsmanglen gældende, fx ved ophævelse af kontrakten, så snart han bliver klar over, at sælgeren ikke var ejer af den solgte ting, eller at tingen var behæftet, og at han ikke kan eller vil skaffe sig den fornødne adkomst. Køberen behøver ikke at afvente leveringstiden. Køberen bør trygt kunne disponere over det købte, så snart kontrakten er indgået, også inden leveringen har fundet sted.
- Overdrageren (sælgeren, udlejer) kan imidlertid – bortset fra tilfælde af svig (bedrageri) – i almindelighed afværge ophævelse af kontrakten ved afhjælpning af retsmanglen.
- Ved gældsbreve og aktier opnår en godtroende erhverver undertiden ekstinktion af den oprindelige ejer af dokumentet (omsætnings hensynet). Der skal ske påtegning af overførsel på disse papirer.
- Hvis ekstinktionsretten er usikker kan køber i stedet gøre misligholdelsesbeføjelser gældende, og hæve købet.

2 Forskellige typer af retsmangler – s. 245

2.1 Vanhjemmel

- En retsmangel, der skyldes, at tredjemand har en ret, som kolliderer med den ret, der er tilsagt erhververen, kaldes vanhjemmel. En overdrager, som på grund af tredjemand ret savner beføjelse til at disponere over et aktiv, siges at være inkompetent.
- KBL § 59 om vanhjemmel ved løsøre species køb giver overdrager objektivt ansvar i forhold til godtroende køber. Denne bestemmelse anvendes analogt på partiel vanhjemmel ved løsøre og fast ejendom.
- For vanhjemmel på værdipapirer bruges GBL § 9 analogt.
- Købers viden eller burde viden om, at salgsgenstanden tilhørte tredjemand, udelukker objektivt ansvar for sælger efter § 59.
- Gaver vil man som regel ikke få objektivt ansvar for ved vanhjemmel.

2.2 Begrænsning af den aftalte ret på grund af tredjemands immaterialret – s. 246

- Begrænsninger i erhververens adgang til at udnytte de modtagne ting eller rettigheder i overensstemmelse med den indgåede kontrakt, som skyldes tredjemand ophavsret, patent- eller varemærkeret, giver normalt erhververen adgang til at hæve kontrakten, jf. domspraksis.
- Modstående ret, der gøres gældende og meget muligt er gældende, er efter cisg en mangel, art. 42.
- Men erhververen har kun krav om erstatning, dersom overdrageren har udvist culpa eller har afgivet garanti.

2.3 Overdragelse af ikke eksisterende rettigheder – s. 248

- Kan være en vanhjemmel hvis den aldrig kommer til at eksistere.

- GBL § 9 kan bruges analogt på alle værdipapirer.
- Ved fuldmagt har fuldmægtig ubetinget ansvar for hvis fuldmagten ikke består, AFTL § 25.
- En kreditor, der iværksætter retsforfølgning for sit formentlige krav, har ligeledes et ubetinget ansvar over for rekviritus for, at fordringen består, RPL §§ 505, 641 og KL § 28, stk. 2.

2.4 Begrænsninger i overdragerens rådighed – s. 250

2.4.1 Privatretlige rådighedsbegrænsninger

- Der kan være privatretlige rådighedsbegrænsninger ved hvem man må sælge aktier til som står i firmaets vedtægter, båndlæggelse af gaver.
- Ved salg af familiens bolig er der krav om samtykke fra ægtefællen.

2.4.2 Offentligretlige rådighedsbegrænsninger

- Ved køb af fast ejendom behandles såvel lovlige bygningsindretninger som legale indskrænkninger i ejendommens anvendelsesmuligheder efter samme regler som faktiske mangler. Man kan ikke hæve købet pga. ulovlige elinstallationer.
- Ved leje er udlejer ubetinget ansvarlig for at der ikke er rådighedsbegrænsninger.
- Ved salg af fast ejendom er der ikke ubetinget ansvar uden culpa for offentligretlige rådighedsbegrænsninger.
- En sælger af løsøre er ikke ubetinget ansvarlig for at hans varer opfylder de krav til sikkerhed og kvalitet som er fastsat i lovgivningen, dog hvis genstandens værdi pga. den begrænsede udnyttelsesmulighed er stærkt forringet hæve aftalen. Selve aftalen er her vigtig.
- Salg, som åbenbart er ulovlig, fx våben, er ugyldige.
- Sælger er næppe objektiv ansvarlig i tilfælde af fx en undskyldelig ukendskab til eller misforståelse af mulighederne for at overdrage en andelslejlighed.

3 Reklamation og forældelse – s. 257

- Der skal reklameres for retsmangler, men det er ikke samme strenghedskrav for hurtighed som ved faktiske mangler. Et års fristen i KBL § 54, finder ikke anvendelse, men overdrageren har en almindelig interesse i anledning af overdragelsen om der vil blive rejst krav imod ham.

4 Retsmangler og forsinkelse – s. 257

- Der kan ved fx indlevering af genstand til reparatør være manglende rådighed. Der kan køberen så vælge mellem at reklamere over forsinkelse eller retsmangel, men kan vælge retsmangel da det er den strengeste ansvarsregel.

Kap. 7 Naturalopfyldelse

1. Krav på naturalopfyldelse – s. 21

1.1 Hovedreglen efter materiel ret

- **HR:** Man kan få naturalopfyldelse i dansk ret.
 - Dvs. fastholdelse af aftalen.
 - **(U:)** Forudsætter gyldig aftale.
- **U:** Afbestilling
- **U:** Umulighed
- **U:** Annullation => misligholdelse

1.2 Påkrav og krav om naturalopfyldelse som misligholdelsesbeføjelse

- Er der ikke aftalt et bestemt forfaldstidspunkt, skal fordringen betales ved påkrav, jf. GBL § 5 og KBL § 12.
 - Det ikke en misligholdelsesbeføjelse, fx hvis man køber en pose kartofler, men senere vil oplyse hvornår man ønsker det leveret.
- Ved inddrivelse skal inkassofristerne overholdes. 10 dage mellem rykkere.
- Kreditor kan fremsætte og gennemføre krav om naturalopfyldelse hvis misligholdelse (fx forsinkelse).
 - Ved vanhjemmel, kan pant eller udlæg, i ydelse der skulle leveres ubehæftet, kræves indfriet.
 - I genuskøb kan der kræves omlevering, hvis det modtagne lider af væsentlige mangler, jf. KBL § 43.
 - I forbrugerkøb kan forbrugeren kræve genstanden repareret, jf. KBL §§ 78 og 79.
 - Omkostninger til naturalopfyldelse påhviler debitor, også selvom denne ikke er ansvarlig for misligholdelsen.

1.3 Tvangsfuldbyrdelse af krav om naturalopfyldelse – s. 24

- Tvangsfuldbyrdelse kan ske efter en eksigibel dom, jf. RPL § 478 om penge, og ellers efter RPL kap. 48.

1.4 Kreditors interesse i beføjelsen til at kræve naturalopfyldelse – s. 24

1.4.1 Pengefordringer

- Pengefordringer kræves ofte opfyldt in natura. Der kan endvidere kræves renter jf. renteloven, uden at kreditor skal godtgøre at han har lidt et tab. I hvert fald kan proces rente altid kræves.
- Samtidighedsgrundsætningen skal iagttages. Fordringen kan således kun kræves betalt mod erlæggelse af modydelsen.

1.4.2 Fordringer om andet end penge – s. 25

- Det er mere sjældent. Et erstatningskrav i penge – med rente efter renteloven – kan være at fortrække.
 - Erstatning forudsætter. 1) ansvarsgrundlag, 2) kausalitet, 3) tab, 4) adækvans, og 5) at debitor kan betale.
 - Krav på erstatning er en almindelig fordring. Krav på bestemte ting er beskyttet mod debtors kreditorer.
- For unikke ting kan naturalopfyldelse være at foretrække.
- Forbrugere kan kræve afhjælpning. KBL §§ 78-80.

2 Ugyldighed, uvirksomhed og opfyldeshindringer – s. 27

2.1 Ugyldighed

- Et løfte som er ugyldigt kan ikke kræves naturalopfyldt da det ikke har retsvirkning. Ugyldigheden kan angå en *del* af aftalen, jf. fx AFTL § 36.

2.2 Uvirksomhed – s. 28

- Et løfte vil være uvirksomt hvis det er frembragt under en vildfarelse, og *kan ikke kræves opfyldt* da det ikke

har retsvirkning.

2.3 Misligholdelse uden ansvar

- Hvis man som kreditor ophæver kontrakten behøver man ikke selv senere at naturopfylde.
- Misligholdelse kan være pga. umulighed eller force majeure, jf. fx KBL § 24.
- Væsentlig misligholdelse medfører at kreditor kan hæve, uanset om debitor er ansvarlig. Ophævelse medfører at forpligtelserne til opfyldelse falder bort, og ikke blot suspenderes.
- Ophævelse medfører at eventuel forudbetaling kan kræves tilbage.

2.4 Afbestillingsret og fortrydelsesret – s. 29

2.4.1 Terminologi – s. 29

- **HR:** løfter er bindende i overensstemmelse med deres indhold.
- Ved afbestilling eller fortrydelse af aftale, bliver denne uvirksom. Der udløses ikke misligholdelsesbeføjelser.

2.4.2 Tilbagekaldelse efter Aftalelovens § 39 – s. 30

- Man kan i visse tilfælde tilbagekalde et løfte, kort tid efter at det er afgivet.
- Bestemmelsen i AFTL § 39 angår efter sin ordlyd tilfælde, hvor en løftemodtager (medkontrahent), efter at løftet er kommet til hans kundskab, får en viden eller adgang til viden, som ville have bevirket løftets ugyldighed efter reglerne om ugyldighed på grund af ond tro hos løftemodtageren, hvis han havde haft denne (mulige) viden allerede ved kontraheringen.

2.4.3 Fortrydelsesret for forbrugere – s. 30

- Dette gælder for ”dørsalg”, uden for sælgers forretningssted, her kan forbruger fortryde ugedagen efter.
- Forbrugeren frigører sig fra at opfylde in natura, samt fra at erstatte sælgers udgifter og øvrige interesser.
- Ved fast ejendom kan en forbruger fortryde indenfor 6 dage fra handlen mod erlæggelse af 1% af købsprisen.
 - Bedre at betinge handlen af advokatens godkendelse.
- Her har afbestillingen og fortrydelsen virkning fra aftalens indgåelse (ex tunc).

2.4.4 Afbestillingsret efter retspraksis – s. 31

- I enkelte tilfælde er det OK at afbestille hvis man gør det med god varsel, fx restaurant og en rejse.

2.4.5 Opsigelse med forkortet varsel – s. 32

- Opsigelse af aftaler om vedvarende retsforhold kan undertiden ophæves med forkortet varsel.
- Nogle afgørelser har givet en kontrahent ret til at opsiges varige (langvarige) kontrakter om abonnementer, reklamer eller lign., som ikke er omfattet af forbrugeraftaleloven, med et forkortet varsel i tilfælde, hvor realydelsen på grund af ændrede forhold ikke længere har interesse for modtageren.
- Aftaler om vedvarende retsforhold kan i tilfælde af konkurs opsiges fra begge sider med et sædvanligt eller rimeligt varsel, jf. KL § 61.

3 Umulighed og force majeure – s. 33

3.1 Fritagelse for naturalopfyldelse på grund af umulighed – s. 33

- Der kan ikke ske naturalopfyldelse hvis det er fysisk eller praktisk umuligt.
- Såfremt debitor i disse tilfælde burde have indset at det ville blive umuligt så skal han betale kreditor erstatning.
- *Pengemangel* er ikke umulighed.

3.2 Fritagelse for ansvar på grund af force majeure – s. 34

- Debitor er ansvarsfri, hvis parterne ikke havde kunnet forudse opfyldeshindringen, jf. KBL § 24.
- Prisstigninger – kraftige og uventede

HR: Debtors forpligtelse fastholdes, selvom omkostningerne stiger.

- Debitor har kun ret til prisregulering hvis dette er aftalt.

U: Hvis prisstigningen er meget voldsom, helt udenfor hvad der af parterne kunne forventes, og udgiftsforøgelsen er større end hvad mange vil kunne bære, så kan der være force majeure. Gomard nævner visse betingelser.

- Force majeure eller hardship klausuler har til formål at udvide og præcisere, hvilke omstændigheder der er ansvarsbefriende (strejke, brand, etc.). s. 37
- Skal ofte bedømmes om de er ekstremt byrdefulde, og ikke efter fx tabt fortjeneste.

4 Tabsbegrænsning og naturalopfyldelse – s. 39

4.1 Erstatningsrettens regel om tabsbegrænsning – s. 39

- Man kan ikke få erstattet ting som nemt kunne være undgået ved fx at foretage dækningskøb, fx CISG 77.

4.2 Annullation – s. 41

- Bundet af aftalen, men kan/vil ikke opfylde. Kreditor må tåle at kravet konverteres til et erstatningskrav.
- Annullationsadgang. Annullation = forsætlig misligholdelse.

4.2.1 Bestillingskøb og entreprise – s. 41

- Man kan annullere et bestillingskøb, hvor man dog skal betale erstatning til producenten eller entreprenøren.
- Adækvans. Tab erstattes i almindelighed ikke, hvis årsagsforbindelsen mellem misligholdelse og skade er fjern og usikker.

4.2.2 Aftaler om transport, leje og arbejde – s. 42

- Ved annullation kan man betale mindre da kreditor har tabsbegrænsningspligt.
- Transportøren kan træde tilbage indtil lastningen er begyndt. Fragtfører har krav på erstatning.
- En udlejer har normalt ikke en selvstændig interesse i at holde det udlejede beboet, men han skal dog sørge for at genudleje ved misligholdelse.

4.3 Købers og anden realkreditors kontrahering til anden side – s. 44

- Hvis man kan købe til anden side billigere så skal man gøre det, man vil i hvert fald ikke få erstatning for en højere pris.
- Man skal foretage dækningskøb ellers kan erstatning fortabes. !?

4.4 Naturalopfyldelse mere byrdefuld en erstatningspligt – s. 46

4.4.1 Større økonomisk belastning – s. 46

- Ved større økonomisk belastning som ligger ”ganske uden for forudsætningerne ved handelens indgåelse”, så kan man ikke kræve naturalopfyldelse, kun erstatning, jf. U 1919.757 HSt og U 1930.198 V.
- Økonomisk offergrænsesynspunkt.

4.4.2 Indskrænkning af handlefriheden – s. 47

- Udlejer har ret til at foretage forbedring på det lejede, og man kan derfor ikke kræve at det lejede altid skal stå til ens disposition.
- Man kan ikke kræve genopbygning (naturalopfyldelse) hvis det indskrænker udlejers handlefrihed, hvis han fx havde andre planer.

5 Opfyldelse af aftaler af personlig karakter – s. 48

5.1 Aftaler om personligt arbejde – s. 48

- Naturalopfyldelse kan ikke ske for personligt arbejde, da det vil krænke person friheden.
- Konkurrenceklausuler er OK, dog må de ikke være urimelige.
 - Betaling af den eventuelle konventionalbod fritager ikke fra naturalopfyldelse af klausulen.

5.2 Aftaler om andre personlige ydelser – s. 50

- **UP:** Personlige ydelser (fx arbejdsydelser/værksleje) er ikke omfattet af købeloven.

- Ved mindre personlig karakter kan der kræves naturalopfyldelse ved at en anden udfører arbejdet for domfældtes regning.
- Misligholdelse af personlige ydelser giver medkontrahenten ret til hæve aftalen og kræve erstatning. Almindelige erstatningsbetingelser skal være opfyldt.

6 Afhjælpning, omlevering og efterlevering – s. 51

6.1 Hovedsynspunkter – s. 51

- Debitor har efter omstændighederne en afhjælpningsret, således at han kan begrænse misligholdelsen og dermed kreditors misligholdelsesbeføjelser, men kunne kreditor have hævet aftalen på grund af en artsbestemt ydelses ukontraktmæssighed, kan kreditor afvise den modtagne mangelfulde ydelse og kræve omlevering, jf. KBL § 43.
- Afhjælpning kan kræves i forbrugerkøb, entreprisekontrakter og ved leje. KBL §§ 78 og 79, AB 92 §§ 31 og 32, LL § 11 samt U 1969.843 H (Højtalerdommen).

6.2 Efterlevering – s. 51

- Kan ske ved dom.
- Reklamation kan ske efter a) forsinkelse af den resterende del (KBL § 26); b) kvantitetsmangel (KBL §§ 51-54).
- Kun efterlevering af det a) manglende; b) mangelfulde.

6.3 Omlevering (ombytning) – s. 52

- *Ved genuskøb* kan der kræves omlevering hvis det allerede leverede lider af en væsentlig mangel, eller sælgeren har kendt manglen så tidligt, at han uden urimelig opofrelse kunne have skaffet mangelfri varer eller sælgeren har handlet svigagtig, jf. KBL § 43, stk. 2.
 - Dog har køber omsorgspligten for den første forsendelse.
 - Forbruger har en almindelig adgang til at kræve omlevering af en mangelfuld genstand, jf. KBL § 78.
- Ved specieskøb er omlevering udelukket.
 - Er der tale om en fungibel(ombyttelig) genstand kan man efter omstændighederne kræve omlevering. Der må ikke være tale om et unika.

6.4 Afhjælpning – s. 52

6.4.1 Reglerne om afhjælpning er under udvikling – s. 52

- Er under udvikling, men internationalt arbejdes der for en afhjælpningsret og -pligt.

6.4.2 Afhjælpningspligt – s. 53

- *Ved forbrugerkøb* er der i KBL § 78 givet forbruger mulighed for at kræve afhjælpning. Både for væsentlige og uvæsentlige mangler.
- Entreprise. I AB 92 er der afhjælpningspligt for fejl indtil 5 år fra aflevering til bygherre.
- Leje. Lejer kan kræve at udlejer afhjælper mangler ved det lejede. LL §§ 11 og 12 + U 1969.843 H (Højtalerdommen)
- Der kan kræves afhjælpning af vanhjemmel.
- Kreditor har formentlig kun krav på afhjælpning hvis debitor er ansvarlig for manglen.
 - C.Rohde omdiskuterer dette. Ussing s. 67.
- Afhjælpning kan ikke gennemføres hvis økonomisk uforsvarlig.
- Håndhæves ved handlingsdom med efterfølgende fuldbyrdelse, jf. RPL § 529.
 - Hvis der ikke sker afhjælpning, kan manglen søges udbedret af en anden og herefter kræve erstatning, jf. KBL § 78, stk. 4 in fine.

6.4.3 Afhjælpningsret – s. 55

- Retten til at afhjælpe forudsætter at afhjælpning kan ske inden rimelig tid og uden urimelig ulempe for køber.
- En klausul om at man ikke kan kræve erstatning, men alene afhjælpning af mangler, afskærer ikke køberen fra

at hæve aftalen eller fra at kræve erstatning af hele sit – adækvate – tab efter almindelige regler, hvis afhjælpning ikke sker inden rimelig tid eller mislykkes.

- Erstatningskravet omfatter hele udgiften til en anden (håndværker) til afhjælpning af manglen.

6.4.4 Kontraktklausuler om afhjælpning af mangler – s. 56

- Der kan ske begrænsning af misligholdelsesbeføjelserne ved aftale. Dog kan køberen altid hæve købet.
- Tilsagn om afhjælpning, forstås normalt som vederlagsfrit.

Kap. 8 Samtidighedsgrundsætning og tilbageholdelsesret

1 Tilbageholdsret som detentionsret og retentionsret – s. 61

1.1 Tilbageholdsret og samtidighed – s. 61

- *Detentionsret*: Tilbageholdsret i kraft af samtidighedsgrundsætningen (KBL § 14).
 - Skal respekteres af kreditors kreditorer.
- *Retentionsret*: Tilbageholdsret på andet grundlag end samtidighedsgrundsætningen.
 - Yngre rettighedshavere skal respektere. Ældre rettighedshavere skal kun respektere, hvor retinentens ydelse også for ham er værdifuld, jf. U 2002.1312 V.
- En kontrahent har tilbageholdsret, dersom tilbageholdelsen er nødvendig for at sikre den samtidige udvekling af ydelse og vederlag.
- Tilbageholdsretten er tingligt beskyttet (i kraft af samtidighedsgrundsætningen) og giver således den berettigede en betydelig sikkerhed.
- Hjemlen ligger i KBL § 14 hvor en part ikke er pligtig til at udlevere sin ydelsen før han får erlagt udleveret den ydelsen som denne har krav på.
- Der er krav om konneksitet(forbindelse) og komputation(udjævnelse) mellem genstanden som tilbageholdes og den fordring som udgør dens grundlag.

1.2 Detentionsret – s. 62

- Samtidighedsgrundsætningen hjemler kun en part ret til at holde egen ydelse tilbage, indtil han får modydelse.
- Tilbageholdsretten omfatter krav på vederlag såvel som på erstatning pga. misligholdelse.
- Retten til at holde egen ydelse tilbage som følge af samtidighedsgrundsætningen, kaldes detentionsret.
- Sælger er ikke forpligtet til at acceptere sikkerhedsstillelse.
- Skal heller ikke acceptere modregning med usikre krav.
- Det centrale er KBL § 28, stk. 2.

1.3 Retentionsret i medfør af samtidighedsgrundsætningen – s. 64

- Retentionsret er tilbageholdelsesret for en ting som man alligevel ikke kan få ejendomsret til.
 - Fx reparatørens tilbageholdelse af et fjernsyn indtil reparationssummen er betalt.
 - Derfor kan dette også bruges i kontrakter om reparation, transport eller forvaring (depositum).
- Tilbageholdsretten har i nogle tilfælde karakter af en håndpanteret, idet lovgivningen giver parten adgang til at søge sig fyldestgjort for sit vederlagskrav på en anden og lettere måde end ved at gøre udlæg på grundlag af dom, CMR, KBL § 34, Søløvens § 272

1.4 Retentionsret i kraft af konneksitet – s. 66

- *Generel regel*: Man har tilbageholdsret, hvis man har en andens ting i sin besiddelse, har et krav mod denne og der er konneksitet mellem besiddelsen og kravet.
 - Fx når køber hæver købet efter at have fået genstanden i sin besiddelse. Køber kan holde tilbage for at sikre at købesummen betales tilbage, jf. KBL § 57, eller evt. erstatning udbetales.
- Konneksitet betyder nær forbindelse, udspringer af samme retsforhold. Man retinærer ikke for i sidste instans at få ejendomsret over genstanden, men for at presse den anden til at opfylde kravet.
 - Fx hvis man hæver købet kan man retentionere genstanden indtil sælgeren har betalt købesummen tilbage.
- Retinentens ret har både karakter af tilbageholdelsesret og af håndpanteret, hvor han efter almindelige regler eller aftale realisationsbeføjelse.
- Arbejdstagerforhold, fri bil. U 1990.190 Ø, U 2000.273 Ø
- Er kravet et pengekrav, kan genstandene ombyttes med anden sikkerhed.
- Fyldestgørelse: kræver sædvanlig grundlag, dvs. dom => udlæg => tvangsauktion

2 Fravigelser af samtidighedsgrundsætningen

- Samtidighedsgrundsætningen (KBL § 14) er deklaratorisk. Der kan aftales kredit!
- Der kan ske fravigelser fra samtidighedsgrundsætningen hvis det er indeholdt i aftalen, eller pga. af aftalens natur, fx entrepris eller bestillingskøb.

3 Samtidighed i løsørekøb – s. 69

3.1 Hovedreglen om løsørekøb – s. 69

- Løsørekøb er kontantkøb, og derfor gælder samtidighedsgrundsætningen. KBL §§ 14-16.
 - Samtidighed er fraveget ved prænumerationskøb (forudbetaling) og kreditkøb.
- Køber der hæver, kan holde genstanden tilbage indtil købesummen tilbagebetales, jf. KBL § 57, stk. 2. (Retentionsret)
- En køber, der kræver efterlevering eller afhjælpning, er kun berettiget til at tilbageholde så stor en del af købesummen, at han er tilstrækkelig sikret i tilfælde af (yderligere) misligholdelse (komputation).
- Ved fordringshavermora, hvor køberen ikke har modtaget det købte fordi han ikke var hjemme, skal ydelsen betales når leverings- eller betalingstiden udløber.
- Tilbageholdsret kan udøves for at sætte pression på skyldner, dog må presset ikke være uforholdsmæssigt stort.

3.2 Afsendelseskøb – s. 71

3.2.1 Hovedreglerne i KBL §§ 10 og 15 – s. 71

- KBL § 15. Ved forsendelseskøb er samtidigheden ikke ved overgivelse til fragtfører, selvom det er her ”levering” finder sted. Sælger kan først kræve betaling når salgsgenstanden når frem til køber. Til leveringsstedet.
- Køber kan afvise hvis der ikke er mulighed for at undersøge genstanden. (Fx efterkrav)

3.2.2 Betaling mod dokumenter – s. 73

- Man skal betale når man får konnossement brevet i hånden selv om salgsgenstanden endnu ikke er kommet frem til bestemmelsesstedet, og køber ikke har haft mulighed for at undersøge salgsgenstanden.
- Den, der har købt kontant mod konnossement, har foruden konnossement eller fragtbrev også krav på at få udleveret en faktura med oplysning om varen og dens pris, da køber ikke kan berigtige købesummen ved modregning.

4 Samtidighed i køb af fast ejendom – s. 74

- Ejendomskøb er undergivet en samtidighedsgrundsætning. Udføres ofte ved at der oprettes et depositum som kan hæves når skødet er skrevet.
- Pligt til at betale renter er fra skæringsdagen eller hvis ikke så fra overtagelsesdagen.

5 Samtidighed i entrepris – s. 76

- Ved fast ejendom bliver der betalt i rater, med 15 arbejdsdages kredit. Der er desuden transport på byggelån og bankgarantier.
- Ved reparations entrepris kan der ske tilbageholdelse i reparerede skibe, men ikke i fast ejendom.

6 Vedvarende skyldforhold

- I vedvarende skyldforhold er det ikke muligt at have samtidighed.
- Ved vedvarende skyldforhold betales i rater, ved deponering betales normalt bagud.
- Ved leje betales normalt forud.
- Forpagtning og arbejde betales almindeligvis bagud.

1 Begrebet ophævelse – s. 79

- **HR:** der kan ske ophævelse såfremt der foreligger en *væsentlig misligholdelse*, eller hvis ydelsen ikke har været præsteret. Meningen er at opnå status quo.
- *Opfyldelsesbeføjelser* er beføjelser man ønsker at gøre brug af for at opfylde en kontrakt.
- *Gensidighedsbeføjelser* er beføjelser hvor man ønsker at befri sig fra sin gensidige forpligtelse i kontraktsforholdet. Enten helt eller delvist eller at reducere sin vederlagsforpligtelse, eller holde den tilbage.
- *Ophævelse* er en gensidighedsbeføjelse som går ud på ansvarsfrit at bringe aftalen til ophør pga. den anden parts væsentlige misligholdelse af aftalen.
 - Den befrier begge parter for at erlægge ydelser (naturalopfyldelsen).
 - Erlagte ydelser skal gå tilbage, jf. KBL §§ 55-58.
- Ophævelse kræver en erklæring, jf. U 1978.482 H (Elsam - olie), og er bindende for begge parter (og deres kreditorer) når den kommer frem til den misligholdende part. Erklæringen kan tilbagekaldes, jf. AFTL § 7.
 - Erklæringen har karakter af både løfte og påbud.
- Hvis debitor mener at ophævelsen er sket ubegrundet, har han sags byrden.
- Reklamation
 - Formål: At skabe klarhed over handlen.
 - Man skal reklamere. F.eks. KBL § 26 og § 27. Medmindre svig, jf. KBL §§ 53 og 54.
 - Afsender bærer risikoen, medmindre omfattet af KBL § 61.

2 Regler om hel eller delvis uvirksomhed af andre grunde en ophævelse

2.1 Betingelser – s. 82

- At aftalen indeholder betingelser som ikke bliver opfyldt, og derfor er aftalen ophævet.

2.2 Beslutningsgrundlaget

- Hvis en part var i vildfarelse, eller at forholdene ændredes (svigtende – urigtige eller bristede – forudsætninger).

2.3 Annullation

- Ved ophævelse ifalder man ikke ansvar. Ved annullation gør man. Men ved annullation mister man muligheden for naturalopfyldelse.

3 Ophævelse forudsætter kontraktbrud – s. 84

- **HR:** Kun den misligholdte kontrakt kan hæves.
 - U: Aftaler / clausula cassatoria.
 - U: AFTL § 36
- Der skal være kontraktbrud. Det er et mere broget billede hvis det er en biforpligtelse som bliver misligholdt og ikke hovedforpligtelsen.
- *Ved leje* kan der hæves hvis der er restance for den løbende leje, depositum for leje og varmebidrag, men nok ikke andre restancer. Påkravsfrist på 3 dage.
- Forsikring kan hæves for restancer på præmien, men nok ikke andre restancer.
- For lån er det ofte sådan at man kan hæve låne aftalen hvis der er restance med terminer, ofte også efter en påkravsfrist.
- For pant er der påkravsfrist på 7 dage.
- Ved ophævelse kan virkningen begrænses til de *dele af ydelsen* der er ramt af misligholdelsen.. F.eks. U 1951.212 Ø (1.klasses roser). Kun hvor ydelsen er delelig.

- Ratekontrakter
 - HR: Kun hæve den enkelte delydelse, medmindre anteciperet. KBL § 22 / § 46
 - U: Penge – KBL § 29. Formodning for gentagelse => hæveadgang.
 - Pengelån: Forskelligt fra kreditkøb. Gomard mener man må kigge på de ”enkelte leverancer”. KBL § 29 måske mere nærliggende.

4 Betingelser for ophævelse – s. 87

4.1 Væsentlighed – s. 87

- **HR:** Der *kan og kan kun* hævnes i tilfælde af *væsentlig* misligholdelse.
- Væsentlighed er en helhedsvurdering. Der skal også tages hensyn til debtors ulempe ved ophævelse.
- Det relevante spørgsmål er hvad kreditorer i almindelighed bør finde sig i, ikke hvad de har tænkt i deres stille sind.
- En misligholdelse er *uvæsentlig* selv om den for kreditor er væsentlig, hvis
 - en almindelig fornuftig person ville have anset misligholdelsen for betydningsløs.
 - kreditor havde været opmærksom på muligheden for denne misligholdelse.
 - misligholdelsen faktisk er uden betydning for kreditor.
- *Forsinkelse med penge* vurderes normalt strengere end forsinkelse af andre ydelser.
- I handelskøb vurderes leveringstid, kvalitet, kvantitet strengere end i private forhold.
- En særlig bestemmelse i kontrakten om, at nøjagtig opfyldelse kræves eller er en betingelse må respekteres, jf. KBL § 21, stk. 2 om fixkøb.
- Hvis en garanti svigter har kreditor krav på erstatning, og nogle gange også på at hæve aftalen, hvis garantien var en betingelse for aftalens brugbarhed.
- Hvis det under forhandlingen er blevet *gjort klart at en bestemt egenskab er vigtig for parten*, vil kreditor have hæve adgang ved næsten enhver afvigelse.
- I almindelighed kræves ikke en *nachfrist* for at kunne hæve en aftale, dog specielt med forsikring, entreprise og lejemål.
 - **HR:** Kreditor kan hæve ved væsentlig misligholdelse, selv om debitor ikke er mindet om at tiden er overskredet.
 - Påkrav kan være nødvendigt for at gøre det klart at forsinkelse eller anden misligholdelse er væsentligt for kreditor. (Fx i lejeforhold, hvor udlejer i en tid har accepteret forsinkelse med betaling.)

4.2 Undskyldelig misligholdelse

- I vurderingen om misligholdelsen er væsentlig tillægges der *undertiden* vægt om debitor har udvist fejl eller forsømmelse.

4.2.1 Subjektive elementer i misligholdelsesbegrebet – s. 96

- (1) Køb
 - Sælger har en *loyal oplysningspligt*, og hvis han ikke opfylder den når han skal fortælle om en ”mangel” er han subjektivt ansvarlig. Princippet i KBL § 76, stk. 1, nr. 3.
 - Modsvares af KBL § 47 – undersøgelsespligt.
 - Skader opstået efter risikoens overgang er sælgers ansvar hvis skaden skyldes hans fejl eller forsømmelse.
- (2) Arbejdsaftaler
 - Hvis arbejdstageren har udvist uforsvarlig eller illoyal adfærd. Eller hvis han fængsles så han ikke kan opfylde sit job.
 - Sygdom er lovlig ”misligholdelse”.
- (3) Liberale erhverv
 - Fx en læge eller advokat har ikke en resultatforpligtelse, men skal yde en indsats af god faglig standard.
 - Må arbejdet anses som værdiløst, har advokaten eller revisoren dog intet honorarkrav.

4.2.2 Subjektive elementer i væsentlighedsbegrebet

- Om debitor har gjort hvad han kunne eller om han har taget sine forpligtelser let..
- Ved leje tages der undertiden hensyn til om manglende betaling af leje skyldes et uheld, eller manglende vilje og evne som bedømmes strengere.

4.3 Svig og uhæderlighed – s. 98

- Svig er en ugyldighedsgrund og kreditor kan vælge mellem at gøre ugyldighed (AFTL § 30) eller misligholdelse gældende (KBL §§ 42 og 43).
- Løftet skal være fremkaldt af svigen, jf. AFTL § 30.
- I forbrugerforhold – KBL §§ 80, 82, 83.
- Svig at udnytte medkontrahentens vildfarelse. Kontraktsbestemmelser kan ikke indskrænke adgangen til at gøre svig gældende.
- Svig kræver forsæt.
- I forhold til reklamation se KBL §§ 53 og 54.

5 Ophævelse af helt eller delvis opfyldte kontrakter – s. 99

5.1 Opfyldelse begrænser beføjelsen til at hæve – s. 99

- Beføjelser til at hæve opfyldte kontrakter er snævrere en beføjelsen til at hæve før opfyldelse.
- Tilbageførelse af ydelser, der allerede er overgivet til medkontrahenten, kan kollidere med tredjemands interesse eller ret.
 - **HR:** ikke hæveadgang efter overgivelse er sket, jf. KBL § 28, stk. 2, 1. pkt.
 - Hæveadgang efter overgivelse til eje af tingsydelser til erhververen til tilfælde, hvor han har taget forbehold herom, KBL § 28, stk. 2; TL § 6; KL § 58, stk. 3; KAL § 34+50, cisp art. 81,2. (Fx kontantforbehold)
- Så normalt kan kun den person som har genstanden i sin besiddelse kræve hævning.
- Hvis det ikke kan gives tilbage in natura, fx der er udført lidt af entreprisen, så skal kreditor betale debitor for den del af ydelsen som er præsteret.
- Samtidig gælder både ved opfyldelse og ophævelse, jf. KBL §§ 57-58.
- Ved forbruger kredit køb, er der forbud mod pant, jf. KAL § 21, man kan kun tage ejendomsforbehold. Endvidere er der begrænsninger på: 1) at man kun kan søge sig fyldestgjort i ejendomsforbehold genstanden og ikke foretage udlæg i andre af debtors aktiver; 2) at sælgeren normalt ikke kan kræve den del af restkøbesummen, som ikke er dækket af genstandens værdi betalt af køberen.

5.2 Betaling og modtagelse af penge – s. 102

- Ophævelse af et køb, efter at dette er opfyldt, forudsætter reklamation, jf. KBL § 32, fastejendom U 1979.44, samt tilbagebetaling af købesummen, KBL § 57. Restitution af penge er lettere end restitution af ting.
- § 57, stk. 2, sælgeren skal stille betale erstatning eller stille sikkerhed for denne for at få salgsgenstanden tilbage fra køberen i tilfælde af hævning.

5.3 Tingsydelser – s. 103

5.3.1 Ophævelse efter erlæggelse, sælgers hævebeføjelse – s. 103

- HR: Der kan ikke ske ophævelse fra sælgerens side efter at salgsgenstanden er erlagt, jf. KBL § 28, stk. 2.
- Kan ske hvis
 - a) køber er gået konkurs eller har standset sine betalinger før modtagelse af genstanden, KBL § 41,
 - b) der har været taget ejendomsforbehold, jf. KAL § 34 jf. § 50, KBL § 28, stk. 2
 - c) det må antages at have været taget et forbehold om at kunne hæve trods overgivelse
 - d) genstanden afvises af køberen.
 - modydelsen går hændeligt til grunde før den er erlagt.
- Købeloven finder også anvendelse på *bytte*, jf. KBL § 2, stk. 3.

- (3) Ugyldig (uvirksom) overgivelse – s. 110
 - Hvis køberen ikke samtidigt betaler, så skal sælger hæve aftalen, ellers så må det betragtes som værende henstand med betalingen eller kredit. Det er derfor vigtigt at sælgeren gør det klart at han ønsker betaling med det samme.
 - Betaling med check er kontant betaling. Er checken dækningsløs kan der hæves, selvom dette først opdages efter overgivelse af varen.
- (4) Salgsgenstanden afvises af køberen
 - Afviser køberen *med urette* at modtage salgsgenstanden og at betale for den, kan sælgeren hæve købet og kræve genstanden tilbage.
 - Sælgeren indtræder – indenfor rammen af sit krav mod køberen og højst for et beløb svarende til genstanden værdi (FAL §§ 37+38) – i erstatnings- eller forsikringskrav, som i anledning af beskadigelse eller bortkomst af genstanden er opstået mod skadevolder eller tingsforsikrer, jf. FAL § 54. I kontrakter om køb med ejendomsforbehold er det – ligesom i pantebrevsformularer – som oftest foreskrevet, at køberen skal holde salgsgenstanden forsikret for den fulde værdi mod brand og tyveri.
 - *Fast ejendom*, sælgeren kan tage den solgte ejendom tilbage, hvis han kun har givet køberen *betinget skøde*, og *betingelsen ikke bliver opfyldt*. Har køberen fået et ubetinget skøde, kan sælgeren ikke hæve købet. KBL gælder ikke her.
 - Kreditaftaleloven finder også anvendelse på salg af fast ejendom.

5.3.2 Ophævelse efter modtagelse. Køberens hævebeføjelse – s. 113

- Køber kan hæve hvis der er væsentlige mangler eller forsinkelse.
 - Der skal være reklameret rettidigt.
 - Genstanden skal kunne returneres i væsentlig samme stand og mængde.
- Man kan ikke tage varen i brug og så hæve. Man skal returnere varen i væsentlig samme stand og mængde, hvori det var leveret, KBL § 57.
- Sælgeren bestemmer og bekoster returforsendelse. Kan udledes af KBL §§ 55 og især 56 (omsorgsplikten).
- Sælger kan få vederlag for brug, men ikke for ganske kort tids brug. Men godt for brug i lang tid, selv om det er fordi sælger forsøgte at afhjælpe væsentlige mangler i ca. 1 år.
- Køber har også mulighed for at hæve, hvor grunden til, at tilbagegivelse ikke kan ske, er foranstaltninger, som er truffet af køberen selv eller af en kunde, fra hvem køberen har måtte acceptere en ophævelse, inden en væsentlig mangel eller anden misligholdelse er eller burde være opdaget, KBL § 58.
- Hændelig undergang afskærer ikke køber fra at hæve, jf. KBL § 58
- Bortsalg i medfør af KBL §§ 55 eller 56 jf. §§ 34 og 35 forhindrer ikke hæveadgang.

5.4 Bygge- og anlægsarbejder – s. 114

- Bygherre kan kun hæve ved væsentlige misligholdelse når arbejdet er gået i gang og kun ved at advare entreprenøren.
- Til brug for at færdiggøre projektet kan bygherren benytte den forsmåede entreprenørs materialer og materiel.
- Ophævelsen har kun virkning for fremtiden, medmindre det allerede udførte arbejde er ubrugeligt og værdiløst.

6 Vedvarende kontrakter – s. 115

6.1 Efterfølgende misligholdelse – s. 115

- Kontrakter om leje og om personligt arbejde kan kun hæves med virkning for fremtiden p.g.a. en – væsentlig – efterfølgende misligholdelse.
- Arbejdstager krav på løn til han kunne være opsagt, funktionærlovens § 3
- Udlejer har krav på leje i tiden, indtil lejeren kunne have opsagt lejemålet, dog med fradrag af, hvad der kan opnås ved udleje til andre, LL § 95.

6.2 Oprindelig misligholdelse – s. 116

- Der kan ske *ex tunc* (med tilbagevirkende kraft) ophævelse af aftalen, men kun i sjældne svigagtige tilfælde.
- Muligheden for positiv opfyldelsesinteresse eller negativ kontraktsinteresse gør behovet forsvindende.

Kap. 10 Forholdsmæssigt afslag

1 Baggrund, funktion og hjemmel – s. 119

- Køberen har ofte interesse i at benytte andre misligholdelsesbeføjelser både i tilfælde, hvor han ikke ønsker at hæve eller ikke kan hæve kontrakten, fx fordi han ikke kan give ydelsen tilbage, KBL § 57; eller fordi misligholdelsen ikke er væsentlig, KBL § 21.
- De tabsposter, der kan kræves erstattet, kan alt efter de foreliggende omstændigheder være mistet avance, forskellen i værdi mellem rigtig ydelse og den præsterede ydelse, reparationsudgifter, driftstab og tab som følge af afsavn og følgeskader.
- Hjemmel i KBL §§ 42+43 og lejelovens §§ 11 stk. 2, 15, 16, stk. 2. Cisg art. 50.
 - Afslagsbeføjelsen kan *uden lovhjemmel* bruges i andre kontrakttyper.
- Forholdsmæssigt afslag er uafhængigt af debtors ansvar. Køber kan kræve afslag selvom sælger ikke kendte manglen og i øvrigt er ansvarsfri. Afslag forudsætter dog at der er en mangel.
- En uegnet af et anvendt materiale, der først bliver erkendt af teknikere efter, at en bygning eller andet produkt er afleveret eller solgt, er ikke en mangel. Småfejl i gamle hus kan kun forventes og er ikke en mangel.

2 Beregningen af forholdsmæssigt afslag

- Man siger: aftalt pris * (værdi af mangelfuld ydelse / værdi af mangelfri ydelse).
- Tidspunktet for levering er afgørende for prisfastsættelserne.
- Et forholdsmæssigt afslag kan ramme sælger hårdt, men der er ikke mulighed for at sige bristede forudsætninger.
- Ved fast ejendom er det forholdsmæssige afslag ofte fastsat til afhjælpningsprisen.
- Erstatning ud over afslag. Der kan kræves erstatning, hvis ansvar, for den mindre værdi som afslaget ikke dækker.

3 Forældelse og reklamation

- Ønsker køber at gøre misligholdelse gældende skal han reklamere, jf. KBL § 52
 - Man skal almindeligt reklamere inden rimelig tid, ellers fortabes muligheden for at gøre misligholdelse gældende.
- Reklamationsfristen er normalt 2 år fra overgivelsen, ved løsøre køb, jf. KBL § 54, stk. 2.
- Forældelse sker efter den nye forældelseslov. Som udgangspunkt efter 3 år, med absolut frist på 10 år.

Kap. 11 Erstatning i og uden for kontraktforhold

1 Kontraktskrav og deliktskrav

- I erstatningsretten sondres mellem kontraktret og deliktsret.

2 Ansvar for handlinger og for undladelser

- Dette er kontrakts forhold. Man kan kun ifalde ansvar for sine handlinger hvis de har været culpøse udenfor kontrakt.

3 Ansvarsgrundlaget

- Uden ansvar => ingen erstatning. Overvej da forholdsmæssigt afslag.

3.1 Culpereglen og DL 3-19-2

- Culpøs adfærd, og arbejdsgiveransvaret.

3.2 Bevisbyrden

- I deliktsretten påhviler bevisbyrden for culpa i almindelighed skadelidte. Ansvarsskærpelse ved omlægning af bevisbyrden kan finde sted uden særlig lovhjemmel kan finde sted hvor det er nødvendigt for at sikre skadelidte.

3.3 Særregler om ansvarsgrundlaget

- Der kan være skarpere eller svagere ansvar. Der kan være objektivt ansvar, KBL §§ 23(tid), 43(mangler), 59(retsmangel); færdselsuheld med motorkøretøjer.

4 Kontraktfrihed og kontrakterstatningsret

- Man har aftalefrihed og kan derfor skærpe eller ophæve ansvar i aftaler.
- Uforsvarlig adfærd vil altid være culpøst.
- Jf. Erstatningsansvarslovens § 27 og produktansvarslovens § 12, kan man ikke fraviges til skade for skadelidte.

5 Kontrakthabilitet

- Børn under 15 er erstatningspligtige for skadegørende handlinger.
- Alle er erstatningsansvarlige, men børn under 18 år er kan ikke indgå kontrakter.

6 Konkurrerende ansvarsgrundlag

6.1 Overlapping og konkurrence

- Der kan være konkurrence mellem erstatning indenfor kontrakt og erstatning udenfor. Man vil måske kunne anvende begge regler, men indenfor kontrakt kan være bedre da det er nemmere at få erstatning for følgeskader her. Fx fejl begået af en tandlæge eller anden professionel.

6.2 Anvendelsesområdet for særregler om erstatningsansvaret

- Der kan være særregler som begrænser ansvaret. Fx maksimal erstatningspligt for søtransport som er skadet. Her kan man ikke blot anvende erstatning udenfor kontrakt til at undgå denne særregel, men må respektere den. Ligeledes findes en sådan maksimal regel i CMR-loven

6.3 Culpa in contrahendo (kontraheringsculpa)

- Ved uforsvarligt at lokke en anden til at indgå kontrakt med en er en ansvarspådragende handling. Man kan vælge mellem negativ kontraktsinteresse eller positiv opfyldelsesinteresse.

6.4 Krænkelser af andres kontraktforhold

- Hvis man som tredjemand er med til at bryde to personers kontraktforhold, kan man blive medansvarlig efter deliktsculpa. Fx en arbejdsgiver den overtaler en person som er ansat andetsteds, til at bryde sin kontrakt for at arbejde for sig.

7 Begyndelsestidspunktet for forældelse

- Ved fordringer er der 20 år fra stiftelsen af fordringen, DL 5-14-4 gældsbrevets alder.
- Ved erstatning udenfor kontrakt er det 5 år fra skaderne begynder at vise sig.

8 Ansvarsforsikring

- Man kan ansvarsforsikre sig som virksomhed, men den vil ofte ikke dække ansvar som alene støttes på en aftale. Altså man kan ikke bare tage ansvar for mere end man normalt gør, bare fordi man nu er forsikret.

9 Processuelle spørgsmål: Angivelse af søgsmålsgrund og værneting

- Der kan være forskellige værneting, alt efter om det er indenfor eller udenfor kontrakt.

10 Lovvalg

- Udenfor kontrakt bruger man lovene fra hvor skaden er sket.
- Indenfor kontrakt bruger man lovene som er vedtaget, ellers hvor sælger har bopæl.

Kap. 12 Positiv opfyldelsesinteresse

- Direkte krav
 - Ved større beløb.
 - Hvor man må forvente at dette ville blive videresolgt. fx ejendoms køb.

1 Begreb og funktion – s. 143

- Positiv opfyldelsesinteresse er når kontrahenten bliver stillet økonomisk som var kontrakten blevet opfyldt.
- Hvis kontrahenten ikke havde udsigt til at tjene noget på handlen, kan han i stedet kræve negativ kontraktinteresse, hvor han får erstatning for de udgifter han har haft til at foretaget kontraheringen.
- Forbrugerbeskyttelseslovgivningen om objektivt ansvar overfor forbrugere er i almindelighed præceptive, jf. KBL § 1, stk. 2.

2 Ansvarsgrundlaget for krav om opfyldelsesinteressen – s. 147

- Der skal foreligge misligholdelse/ansvarsgrundlag for at erstatning kan komme i betragtning.

2.1 Culpareglen

- Culpa er positiv hjemlet i bl.a. KBL §§ 23 og 42, og giver ansvar for ikke at have gjort hvad der er praktisk muligt for at beskytte medkontrahentens interesser.
- Professionsansvaret gør at fagfolk kan idømmes ansvar hvis de ikke udfører et professionelt stykke arbejde.
- Der kan kun pålægges en part ansvar for kontraktbrud, såfremt kontraktens krav ikke er opfyldt (misligholdelse).
 - Hvis medkontrahenten opførte sig sådan som man kunne forvente af kontrakten er der ikke misligholdelse og der kan ikke være culpa.
- Ingeniører der udfærdiger *tilstandsrapporter* kan blive ansvarlige også overfor tredjemand hvis de har overset mangler. Hvis det derimod er et forsikringsselskab som udfærdiger rapporten for henblik af salg af forsikring, er dette ikke ligestillet med en garanti til køber.
- Situationen er en anden, hvor en afgivet erklæring retter sig til en ubestemt kreds af interesserede.
- Bankers kreditoplysning, er kun ansvarlig for den viden de sidder inde med, og at de gør opmærksom på at de kun har et overfladisk kendskab til kundens økonomi.

2.2 Regler om ansvar for andres fejl – s. 150

2.2.1 Arbejdsgiveransvaret efter DL 3-19-2

- Arbejdsgivere er ansvarlige for den hjælp de benytter sig af, da en kontrahent ikke skal være dårligere stillet hvis medkontrahenten benytter medhjælpere til at opfylde sin forpligtelse.
- Virksomhedsculpa: en kontrahent ifalder ansvar såfremt han eller virksomheden ikke har ydet en forsvarlig indsats.
- En kontrahent er ansvarlig selvom medarbejder udfører skaden ved at udøve virksomhed der ikke er forbundet med arbejdsopgaven. Også abnorm karakter, jf. U 1964.806 H (Hotelkarlen og kundens bil).
- En medarbejder ifalder *kun* ansvar ved skade på person eller ejendom.
 - En medarbejder er *ikke* ansvarlig for forsikringsdækket skade, EAL § 19, stk. 3, og hans ansvar kan nedsættes eller bortfalde efter EAL § 23.

2.2.2 Videregående regler om ansvar for andres fejl – s. 153

- Lejer er ansvarlige for alle som han giver adgang til det lejede; skibsreder hæfter for alle som udfører arbejde i skibets tjeneste; vognmænd også.
- Man kan også være ansvarlig for selvstændigt erhvervsdrivende, hvis kunden ikke var klar over at opgaven ville blive outsourcet.
- En kontraktskyldner vil i almindelighed stadig være ansvarlig for sine kontraktlige forpligtelser, selvom han outsourcer.

- Hvor det på forhånd står klart at der vil benyttes selvstændig medhjælp, er kontrahenten ikke ansvarlig.
 - Kontrahenten hæfter ikke for fejl, begået af selvstændig medhjælp uden for kontraktens område.

3 Beviset for culpa – s. 155

- **HR:** Den der påstår misligholdelse må godtgøre at betingelserne er opfyldt.
- Det kan være svært at bedømme om der har været culpa, enten pga. retlig usikkerhed eller usikkerhed omkring de faktiske omstændigheder som er passeret.
- **HR:** *Uden for kontraktforhold* har kreditor/skadelidte bevisbyrden for culpa og for årsagsforbindelse, mens det *i kontraktforhold* i almindelighed er debtors/skadevolders sag at føre et eksculpationsbevis, fx KBL § 23.
- Skadelidte har bevisbyrden for tabets omfang.
- Har debitor hindret at kreditor i at finde beviser indrømmes kreditor bevislættelse.
- Det har betydning hvem der har haft bedst mulighed for at frembringe oplysninger om misligholdelse og årsag.
- Depositærer, reparatører, og lejere må føre eksculpationsbevis, da det antages at de har ansvaret.

4 Ansvarsregler mildere end culpareglen – s. 157

4.1 Ansvar for forsikringsdækket skade

- Er genstanden som har lidt skade forsikret, kan den kun kræves erstattet hvis skadevolder har forvoldt skaden *forsætligt eller under grov uagtsomhed*, og skaden ikke skete under udførelse af offentlig eller erhvervmæssig virksomhed, EAL §§ 19-22, 25, 27.

4.2 Ansvar for gaver og vederlagsfri ydelser – s. 158

- Da der ikke ydes modvederlag ved gaver, vil der sjældent være mangler, og der har ikke været retsafgørelser.

4.3 Ansvar for mangler ved species – s. 159

- Sondrer mellem oprindelige mangler og efterfølgende mangler.
 - Kun ansvarlig for oprindelige mangler hvis disse egenskaber er tilsikret.
 - Ansvarlig for efterfølgende mangler på culpagrundlag.
 - Sælgeren er altid ansvarlig for svig.
- Den loyale oplysningspligt kan tolkes som et ansvar for forsømmelser eller culpa. Den er videre end hvad købeloven siger, og der har været en del retsafgørelser, fx U 1955.791 H.

5 Ansvarsregler strengere en culpareglen – s. 160

5.1 Ansvar for opfyldelse af genusforpligtelser

- En genusdebitor skal prøve alle for ham mulige leveringsmuligheder, og kun hvis det er praktisk fuldstændig umuligt at leverer kan ham slippe for ansvar. KBL § 24 og § 43, stk. 3.
- Ansvar er strengere end culpa. Eneste 3 undtagelser: undergang af *alle* genus, krig eller indførelses forbud eller lignende (force majeure).
 - Der skal være umulighed, og umuligheden må ikke være påregnelig.
- Man skal give meddelelse hvis man ikke kan levere pga en af ovennævnte undtagelser.
- Genussælgerens ansvar kan lempes eller skærpes ved aftale da KBL § 24 kun er *deklaratorisk*.
- Ved forsinkelse hos leverandøren hæfter sælger, hvis genstandene kan fås hos andre leverandører.

5.2 Manglende økonomisk evne (pengemangel) – s. 168

- **HR:** objektivt ansvar for pengemangel. Debitor vil stadig være forpligtet trods pengemangel uden selvskyld. Kun ved helt ekstraordinære og uventede prisstigninger kan ansvarsfrihed komme på tale.
- Ansvar kan dog lempes hvor kontrahenten ikke havde grund til at forvente at medkontrahenten havde mulighed for at modstå en unormal belastning.

5.3 Debtors uvidenhed om sin forpligtelse – s. 169

- Uvidenhed/retsvildfarelse om en forpligtelse gør stadig forpligtelsen bindende og med fuld retskraft.

- Dog renteloven og CISG om nachfrist.

5.4 Vanhjemmel og andre retsmangler – s. 170

- Debitor er ubetinget ansvarlig for vanhjemmel, KBL § 59.
- Det ubetingede ansvar gælder kun for retsmangler, der forelå allerede ved køkets afslutning (kontraheringen).
- Vanhjemmel efter kontraktens indgåelse behandles som faktiske mangler.

5.5 Garanti – s. 170

- Garanti er et løfte om at en tilstand består, vil vedblive at bestå eller indtræder.
- Ansvar for garanti er i almindelighed objektivt og er ikke betinget af culpa. KBL § 42.

5.6 Særregler om ansvarsgrundlaget i enkelte kontrakttyper – s. 171

- Ved **lån** til brug: DL 5-8-1 låntager er ubetinget ansvarlig for skade på den lånte genstand. Efter retspraksis kun objektivt når lånet alene i låntagers interesse.
 - Dog nok kun culpa for følgeskader og ved forsinket tilbagelevering.
- Ved transport er transportøren objektivt ansvarlig for skade på gods og passagerer.
- Post Danmark er objektivt ansvarlig for skader på post.

6 Økonomisk skade og kausalitet – s. 172

- Der kan kun kræves erstatning for økonomisk skade og som har kausalitet til kontraktbruddet. Andre skader kan kræves erstattet hvis de har særlig hjemmel, som fx personskade.
- Tab, der skyldes en værdiforringende mangel, kan kræves erstattet, selv om køber eller bygherre erkender, at han havde været villig til at betale samme pris, dersom sælgeren, som han burde, havde givet oplysning om manglen før kontraheringen. (Da det er påregneligt at der vil indtræde skade).
- Krav mod en mellemmand, fx for at have opgivet prisen for lavt på hoteller, kan ikke fås erstattet af mellemmanden, hvis kunden i alle fald ville have bestilt hotellet også til den højere pris (det var ikke påregneligt at der ville indtræde skade).

7 Erstatningens omfang – s. 173

7.1 Hovedreglen: fuld erstatning

7.1.1 Hovedregel og undtagelser

- HR: Fuld erstatning.
- Dog: ansvaret omfatter kun tab, som kan bevises, og kun tab, som kreditor ikke kunne undgå, som er adækvat (påregneligt), og som ikke overstiger maksima ifølge særlig lovgivning eller gyldig bestemmelse (ansvarsfraskivelse) eller forudsætning i kontrakten.
- Kreditor har aldrig krav på mere end fuld erstatning.

7.1.2 Erstatning som prisdifference – s. 174

- Erstatningen er differencen mellem kreditors faktiske økonomiske situation og hvordan den ville have været om kontrakten var behørigt opfyldt.
- Hæves kontrakten, efter at kreditor har modtaget og nydt godt af ydelsen en tid lang, må der i erstatningsopgørelsen tages hensyn til indtægter eller anden væsentlig fordel, som kreditor har haft af ydelsen, inden denne leveres tilbage til debitor.
- Kreditor kan vælge negativ kontraktinteresse såfremt han hæver kontrakten.
- *Den tabte avance* kan ligeledes kræves erstattet. Avancen kommer særligt på tale hvor der rigeligt med kunder.
- Ved reparation.
 - Forringes genstandens værdi, suppleres med en pengeerstatning.
 - Forøges genstandens værdi, fradrages den øgede værdi i erstatningsopgørelsen.
- Der tages hensyn til den fordel kreditor har haft af at have genstanden i hænde indtil ophævelsen.

7.1.3 Erstatning af tidsinteresse – s. 175

- Driftstab pga. forsinkelsen vil i almindelighed kunne erstattes.
- Ting til personligt brug, medfører ulempe, men sjældent tab.

7.1.4 Erstatning af følgeskader – s. 176

- Følgeskader kan også blive erstatningsberettiget, men der vil ofte være en klausul som begrænser til kun at omfatte erstatning for direkte skader, fx AB92.
- Efter produktansvarsloven, kan også tredjemand blive erstatningsberettiget.

7.2 Skade som kreditor kunne have undgået – s. 177

- Kreditor har pligt til at undgå tab ved at træffe sædvanlige eller rimelige foranstaltninger til begrænsning af tabet.
- Kreditor bør underrette debitor om misligholdelsen, således at debitor kan forsøge tabsbegrænsning.
- Skade som pga pengemangel ikke er undgået kan ikke kræves erstattet.

7.3 Medskyld og viden (ond tro) hos kreditor – s. 178

- Reglerne om objektivt ansvar har undtagelse for ond tro.
- Medskyld gør at erstatningen nedsættes. Der skal ske fordeling efter skyldgrad, efter almindelige regler.
- Kreditors kendskab til fejl ved ydelsen vil som oftest medføre, at fejlen ikke anses som en mangel i retlig forstand.

7.4 Adækvans (påregnelighed) og årsagsforbindelse – s. 179

- Skaden skal være adækvat. Hvad man fornuftigvis vil kunne tage i betragtning, påregne.
- Erstatningens størrelse kan derfor afhænge af, hvad debitor véd eller burde have indset om kreditors virksomhed, og betydningen for kreditor af behørig kontraktmæssig opfyldelse, såfremt kreditor er særligt udsat for at lide tab som følge af kontraktbrud.

7.5 Beviset for skade og tab – s. 181

- Bevisbyrden for tab og dets størrelse hviler på kreditor.
- UP: Den der kræver erstatning skal bevise

7.6 Casus mixtus – s. 183

- En debitor, der med forsæt handler i strid med bestemmelser i kontrakten, og derved fremkalder en større eller dog en anden risiko for at kreditor vil lide skade, bliver ansvarlig for skaden indtræden selvom den skulle være hændelig.

7.7 Særlige regler og grundsætninger om begrænsning af erstatningens størrelse – s. 184

7.7.1 Lovbestemte begrænsninger og beløbsmaksima for erstatningens størrelse

- CMR og søloven har begrænsning i beløb.

7.7.2 Begrænsning af erstatningens størrelse til et normalt tab uden lovhjemmel – s. 185

- Der kan være behov for det, og det er muligt.
- Man kan optage en sådan bestemmelse i sin kontrakt, og den er normalt bindende, såfremt den er sædvanlig eller er blevet fremhævet over for kunden, og bestemmelsens indhold er klart.

8 Særregler om pengeforpligtelser: renter og valutakurstab – s. 187

8.1 Renter

- Der er kun mulighed for rente fra før forfaldsdagen (kreditrente) hvis det er aftalt.
- Der kan være en højere rente end morarente hvis det er aftalt. Dog ikke indenfor forbrugerkøb.
- Mora- og procesrenten er normalt Nationalbankens udlånsrente + 7%.

8.2 Tab som ikke dækkes af renten – s. 190

- Der kan kræves erstatning for beviste tab som renten ikke dækker.
- Ved inflation kan der kræves ekstra rente, men kræver særlig hjemmel.

8.3 Kurstab ved fordringer i fremmed valuta – s. 190

- Hvis der skal betales i fremmed valuta, og valutaen falder efter forfaldsdatoen har kreditor lidt et tab, som han kan få godtgjort ved erstatning.

Kap. 13 Negativ kontraktinteresse

1 Kontrahering kan være en skadegørende og ansvarspådragende handling – s. 193

- Hvis man havde tillid til at en kontrakt kom i stand, og den ikke gør det, kan man kræve erstatning for det tab man har lidt ved at arbejde på at få kontrakten i stand.
- Negativ kontraktinteresse: Stiller kontrahenten som om der ingen kontrakt var indgået.
- Positiv opfyldelsesinteresse kan kun kræves hvis der er indgået en gyldig kontrakt, der misligholdes.

2 Ugyldige kontrakter – s. 195

- Hvis man har fået en anden til at indgå en ugyldig aftale fx fordi man er umyndig, kan medkontrahent kræve at man erstatter hans negative kontraktinteresse.
- Ansvargrundlaget er culpa.

3 Resultatløse forhandlinger – s. 196

- Culpa in contrahendo.
- Ved resultatløse forhandlinger er der normalt ikke noget ansvar, medmindre en part har handlet i strid med redelig forretningsskik.

4 Gyldige kontrakter hæves – s. 196

- Alternativ til positiv opfyldelsesinteresse.
- En kontrahent, der hæver kontrakten pga. misligholdelse fra medkontrahentens side, kan kræve sin negative kontraktinteresse erstattet, hvis de almindelige betingelser efter kontrakterstatningsretten for at kræve erstatning er opfyldt.

Kap. 17 Anteciperet misligholdelse. Almindelige regler og særregler om en kontrahents insolvens og konkurs

1 Aktuel og forventet misligholdelse – s. 15

- Hvis debitor går konkurs så kan kreditor udøve sine misligholdelsesbeføjelser.
- Anteciperet misligholdelse kan forudses ved at fx debitor ikke er gået i gang endnu, og det klart må forudses at han ikke har nogen chance for at nå at blive færdig.

2 Umulighed og leveringsnægtelse

2.1 Umulighed

- Kreditor kan straks udøve misligholdelsesbeføjelser, såfremt opfyldelse eller dog rettidig og mangelfri opfyldelse af kontrakten er blevet umulig.
- Kreditor kan straks hæve kontrakten, og kreditor kan kræve erstatning, såfremt debitor efter almindelige erstatningsregler er ansvarlig for de indtrådte uovervindelige opfyldeshindringer.

2.2 Leveringsnægtelse

- Kreditor kan straks hæve kontrakten, hvis debitor, før forfaldstiden er kommet, nægter at levere, og fastholder denne nægtelse

2.3 Risiko for misligholdelse

- HR en vis risiko for misligholdelse giver ikke mulighed for at hæve. Kun hvis der er risiko for misligholdelse på grund af debtors betalingsvanskeligheder eller konkurs har efter omstændighederne misligholdelsesvirkninger.

2.4 Pligt til reklamation og vejledning

- En debitor kan undertiden være i tvivl om konsekvenserne ved hans nægtelse til at levere, og derfor skal kreditor vejlede denne hvis der er denne tvivl.
- Kreditors ret til at hæve er dog ikke materielt betinget af at han har advaret debitor eller givet ham en frist.

3 Misligholdelse med enkelte af flere delleveringer eller afdrag

- **HR:** Misligholdelse med én kontrakt medfører *ikke* at der kan udøves misligholdelsesbeføjelser i vedrørende andre kontrakter, jf. U 1945.363.
- Ved gæld er der ofte en klausul der gør misligholdelse af en rate får hele gælden til at forfalde (clausula cassatoria), og sågar hele gælden også for andre kreditivere.
- For pantebrev er det ikke muligt med “cross default” fra misligholdelse af et pantebrev til et andet, jf. TL § 42b. Misligholdelse af et pantebrev kan ikke medføre at de andre pantebrev også forfalder.
- I køb med rateforpligtelser er forsinkelse med en rate stærkt ansvarspådragende for de resterende rater.
- Tingsydelse. Misligholdelse, som består i forsinkelse eller mangler ved en enkelt af flere leverancer af tingsydelse efter samme kontrakt, giver i almindelighed kun kreditor adgang til at hæve aftalen for så vidt angår denne leverance.
- Pengeforpligtelse. Misligholdelse i form af restance med en enkelt rate af en pengeforpligtelse giver derimod kreditor adgang til at hæve med hensyn til de senere leveringer, medmindre der ikke er grund til at befrygte gentagelse af forsinkelse, idet forsinkelse skyldes et uheld af enkeltstående karakter.
- Kreditor kan kun hæve den resterende uopfyldte del af kontrakten eller hele kontrakten på grund af misligholdelse med en enkelt rate, hvis denne misligholdelse må anses som væsentlig for den uopfyldte del af kontrakten eller for hele kontrakten.
- Misligholdelse af en enkelt levering eller rate giver ikke normalt kreditor krav på straks at kræve levering af eller betaling for de resterende rater, KAL § 29, clausula cassatoria.

Kap. 18 Overdragelse af fordringer

1 HR: fri overførlighed – s. 67

- Kreditorskifte kræver ikke samtykke fra debitor, jf. U 1985.694 Ø.
- Overdragelse af fordringer er i almindelighed undergivet reglerne i GBL om simple eller negotiable gældsbreve, også selv om debitor ikke har udstedt gældsbrev for fordringen.
- Overdragelse til eje er et løsørekøb omfattet af KBL.
- Ved novation opstår en ny fordring. U 1990.247 H.
- Sikringsakten er den samme ved transport til eje, til sikkerhed eller pant, jf. GBL § 31.
 - Sikkerhed/pant for gammel gæld er emne for omstødelse i konkurs, jf. KL §§ 67 og 70.
- Overførsel ved arv
 - HR: Alle rettigheder overgår.
- Subrogation
 - Indtrædelsesret, indtræder i samme retsstilling. Virker ligesom arv.
 - F.eks. ved kaution og andre solidariske skyldforhold.

2 Simple og negotiable fordringer – s. 69

- En simpel fordring kan være mundtlig eller skriftlig.
 - Debitor efter en simpel fordring bliver frigjort ved i god tro at betale til sin hidtidige kreditor, GBL § 29.
- Negotiablet skylddokument kan kun frigøres ved betaling til ihændeoverhaveren af dokumentet, jf. nærmere GBL § 19, og det samme gælder, såfremt der er udstedt et andet særligt legitimationsdokument for fordringen, jf. ordene »gældsbevets særlige beskaffenhed« i GBL § 29.
- Definition af negotiable dokumenter findes i GBL § 11.
- De indsigelser, som debitor måtte have mod at være helt eller delvis forpligtet over for kreditor, kan han også gøre gældende over for en senere erhverver af fordringen, jf. GBL § 27.
- En simpel fordring kan ikke håndpantsettes, selv om fordringen er omtalt i en skriftlig skylderklæring fx et navnegældsbrev, jf. GBL § 26.
- Sikringsakten for et simpelt gældsbrev er denuntiatio, jf. GBL § 31, stk. 1.
- Hverken simple fordringer eller negotiable fordringer kan pantsættes ved tinglysning af et pantebrev, der giver underpant, jf. TL § 47, stk. 4.
- Reglerne om overdragelse af simple fordringer og af negotiable fordringer og værdipapirer bygger på forskellige grundsynspunkter.
 - Målet for reglerne om simple fordringer er at undgå, at debtors byde øges ved overdragelse.
 - Målet for reglerne om negotiable fordringer er derimod at sikre omsætningserhververe i god tro den ret, som skylddokumentet efter sit indhold hjemler kreditor.
- Obligationer og andre fordringer, der noteres på Københavns Fondsbørs – fondsaktiver – er ikke gældsbreve, men foreligger som indeståender på konti i Værdipapircentralen.

3 Faktorer af betydning for fordringens værdi

- Skyldnerens betalingsevne, forbud ved modregning ved konkurs, valutarestiktioner, har alle indflydelse på fordringens værdi. Desuden effektiviteten af retsforfølgning og tvangsfuldbyrdelse.

4 Begrænsninger i overførligheden – s. 73

- Undtagelser i overførligheden.
 - I gensidige skyldforhold, som endnu ikke er endeligt opfyldt af kreditor, gør debtors interesse i at fastholde kreditors vilje og evne til at præstere modydelsen det nødvendigt enten at begrænse selve overførligheden eller at begrænse retsvirkningerne af en overførelse af kreditors fordring, RPL § 511, stk. 3.

- Overførligheden af visse fordringer, såsom løn, pension og underholdningsbidrag er begrænset eller udelukket for at sikre, at pengene eller anden ydelse ved forfaldstiden står til disposition for den oprindelige kreditor til dækning af hans leveomkostninger.

5 Gældsbrevsloven og dens anvendelsesområde – s. 73

- Hovedreglerne står i GBL og gældsbreve er defineret som »en skriftlig erklæring, der hjemler en i hovedsagen ubetinget, ensidig fordring på et pengebeløb«.
- GBL har prøvet at være generel, men giver ikke mulighed for at der kan afviges til fordel for kutyme (som der er mulighed for i KBL).
- Reglerne om overdragelse af simple gældsbreve finder i almindelighed *analogt* anvendelse på overdragelse af *simple fordringer*.
- Definitionen af begrebet et gældsbrev er uden væsentlig betydning, hvor GBL finder anvendelse i kraft af *analogi*, men den nøjagtige definition af gældsbreve er betydningsfuld for afgrænsningen af de negotiable gældsbreve, fordi dokumenter, der ikke er gældsbreve, ikke er undergivet reglerne om negotiable gældsbreve.
- En skriftlig kontrakt mellem parterne, der omtaler skyldforholdet i sin helhed, både realydelse og vederlag som fx en købekontrakt, en arbejdskontrakt eller lejekontrakt, er *ikke et gældsbrev*.

6 Retsforholdet mellem kreditor og debitor – s. 76

- Udstedelse og afgivelse af et skylddokument har ikke i almindelighed virkning som et afkald fra debitor på indsigelser, som ikke er nævnt i dokumentets tekst, jf. GBL § 1.
- Dog vil ofte følge af omstændighederne, at debitor ved at udstede et ubetinget (abstrakt) skylddokument har givet, har ment at ville give eller med føje er forstået som havende givet afkald på at gøre indsigelser, som bygger på forholdet, der er ham bekendt. Dette gælder i hvert fald indsigelser vedrørende forhold, som debitor tidligere har rejst over for kreditor, men som han nu ved at udstede et ensidigt og ubetinget gældsbrev må antages at have akkviesceret ved.

7 Retsforholdet mellem overdrager og omsætningserhverver – s. 77

- Fordringens eksistens.
 - Cedenten (overdrageren) indestår for, at den overtagne fordring består (nomen esse verum), medmindre erhververen var i ond tro, eller overdragelsen er en gave, jf. GBL § 9. Det er altså et objektivi ansvar for fordringens rigtighed eller eksistens.
- Betalingsdygtighed af debitor.
 - Cedenten (overdrageren) indestår ikke for cessus' (debitors) betalingsdygtighed (vederhæftighed) eller – sagt med andre ord – for fordringens godhed, medmindre cedenten særligt har påtaget sig et sådant ansvar, GBL § 10. Fx ”skadesløs transport” => hæftelse som simpel kautionist.
- Reglerne i GBL § 9+10 anvendes analogt både på fordringer, for hvilke der ikke er udstedt gældsbreve, og i et vist omfang også på andre rettigheder, fx panterrettigheder.
- De almindelige regler i KBL om misligholdelse, navnlig om adgangen til at hæve og til at kræve erstatning i tilfælde, hvor overdrageren har handlet culpøst, gælder ved siden af reglerne i GBL § 9 og 10.
 - Sælgeren af et pantebrev er således efter omstændighederne ansvarlig efter reglerne om mangler for tab, der skyldes utilstrækkelig og urigtige oplysninger om pantet.

8 Overdragelse af simple fordringer – s. 79

8.1 Debitors indsigelser – s. 79

- Ved overdragelse af en simpel fordring kan erhververen (cessionaren) ikke få en bedre ret end overdrageren (cedenten), hverken over for debitor (cessus) eller over for en tidligere indehaver af fordringen, GBL § 27.
- Erhververen af et negotiable skylddokument kan derimod ved overdragelse vinde ret ved ekstinktion både over for debitor ved ekstinktion af indsigelser, jf GBL § 15-17, og overfor den hidtidige rette kreditor ved ekstinktion af dennes ret til skylddokumentet, jf GBL § 14.
- Betalingsstedet følger kreditor, dog inden for landets grænser, jf. GBL § 3, stk. 1.
- Debitor kan *modregne* med fordringer på overdrageren stiftet inden han fik kundskab om overdragelsen, jf. GBL § 28.
- Debitor kan give afkald på at gøre indsigelser ved kreditorskift, dog ikke ved forbrugerkøb.

- Har *debitor udvist uforsigtighed* ved at *medvirke til at skabe legitimation for overdrageren*, som rækker videre end hans ret, vinder erhververen ret. Fx hvor debitor har skrevet under på at have modtaget varer, som i virkeligheden ikke er leveret. U 1949.74 H.

8.2 Omsætningserhververens prioritetsstilling – s. 81

- Vigtigt at sondre mellem prioritetsstillinger og legitimations problemstillinger.
- Legitimationsproblemet: Hvem kan debitor frigørende betale til, når der er sket overdragelse.
- **HR:** Først i tid, bedst i ret.

8.2.1 Hovedreglen i GBL § 31 – s. 81

- Der skal ske denunciation som sikringsakt, GBL § 31.
 - Rækkefølgen er *normalt bedst i tid bedst i ret*, dvs. tidspunktet for denuntiationen,
 - Afviges ved fx entreprenørtransporter. Vedkommende vs. uvedkommende transporter.
 - I princippet kan der denuncieres når som helst. Bedst i tid, bedst i ret grundsætningen er motiverende. Desuden opmærksom på omstødelse i tilfælde af konkurs.
- *Hvem* skal afgive denunciationen? Meddelelsen kan gives både af overdrager og erhverver.
- Denunciation er virksom selvom den *afvises af debitor*.
 - Der kræves ikke svar fra debitor, jf. U 1974.219 V.
- Debitor bliver frigjort for sin skyld ved i god tro at betale til den hidtidige kreditor, GBL § 29.
 - Hvilken som helst oplysning, der kan skabe tvivl om den hidtidige kreditors ret, bringer debitor i ond tro.
 - I tilfælde af tvivl, kan debitor deponere beløbet efter deponeringsloven. Dermed sker der ikke misligholdelse.
 - Der kan kræves bevis for at frigørelse alene kan ske til erhverver, jf. GBL § 29.
- Denunciationen skal være klar og tydelig. Der må ikke være tvivl om overdragelsen. Ordet ”overgivet” er ikke tilstrækkeligt klart.
- Hvad kræves for eksstinktion?
 - Kreditorer: Udlæg inden fremkomst af denuntiation.
 - Aftaleerhververe: 1) Denuntiation, 2) god tro.

8.2.2 Særregler i GBL – s. 83

- *Overdragelse til eje af virksomheder* og dennes udestående fordring kræver ikke denunciation, GBL § 31, stk. 3.
- *Særlige legitimationspapirer* (ihændebarer) idet betaling på grund af dokumentets særlige beskaffenhed kun kan ske til ihændebareren, jf GBL § 29 og § 31, stk. 4. U 1990.571/2 Ø
- *Kontrabøger*. GBL indeholder i kap 4 særlige bestemmelser om kontrabøger. De er sjældent brugt i dag, men der kan være særlige regler for kontrabøger som kun benyttes af enhver indehaver. GBL §§ 33-25.

8.3 Kravene til en denuntiation efter GBL § 31 – s. 85

8.3.1 Tydelig og klar – s. 85

- Meddelelsen skal være forståelig for debitor, og den skal være utvetydig.
 - Formodning eller viden om overdragelsen, der er kommet af anden vej, erstatter ikke meddelelsen, jf. U 1972.639 SH.
 - Det skal fremgå at fordringen er overdraget. Dette er *ikke* tilstrækkeligt at den er ”overgivet” e.l..
- Der er ikke nogen formkrav, og det er ikke krav om bevisførelse for meddelelsens rigtighed.
 - Kan f.eks. gives ved påtegning på faktura. Skal dog være iøjnefaldende og indholdsmæssig klar.

8.3.2 Kommet frem

- Denuntiationen skal være kommet frem for at være virksom.

8.3.3 Til debitor – s. 86

- Denuntiationen skal være rettet til den korrekte person og ”kun” til debitor.

8.3.4 Denuntiation ved meddelelse til andre end debitor – s. 87

- Der kom dom i 1979 (U 1979.357 H) om at *man kan give denuntiation til en fuldmægtig for debitor* (praktisk ved fx entreprenørtransporter hvor en bank bliver fuldmægtig for entreprenøren).
 - Der skal være sket effektiv rådighedberøvelse af fordringen. Dette kan ligeledes vedrøre delvise fordringer, der skal dog ikke være tvivl om hvilken del af fordringen der er transporteret.
- Dette har også indflydelse ved factoring så man kan give denuntiation til en som har fået factoring. Det er efter en formålstolkning af GBL § 31 til også at omfatte fuldmægtige for debitor og ikke kun debitor.
- Denuntiation kan ske til en person som har fuldmagt fra debitor, der omfatter modtagelse af denuntiationer.
- Denuntiation kan ske ved meddelelse til modtageren af hovedtransporten, hvis denne er berettiget og forpligtet til at anvende den tiltransporterede fordring til dækning af egne krav og af undertransporter, som ventes at ville blive anmeldt til ham.

9 Andre erhververs prioritetsstilling – s. 89

- Den, der erhverver ret til en simpel fordring ved en anden form for overførelse (kreditorskifte) end overdragelse, fx ved arv/udlæg, opnår prioritetsbeskyttelse straks ved erhvervelsen af retten.
- Udlæg: rækkefølgen (prioriteten) mellem flere udlæg i samme fordring (eller anden genstand) ikke afgøres efter tidspunktet for foretagelsen af udlæggene, men for indleveringen af rekvisitionen til fogedretten, RPL § 526.

10 Legitimation som kreditor over for debitor – s. 90

- *Hvem kan debitor betale til, med frigørende virkning? Reguleret ved GBL § 29.*
- Den hidtidige kreditor bevarer sin legitimation for debtors frigørende betaling indtil der er sket denuntiation.
 - Den hidtidige kreditors legitimation opretholdes også, efter at der er gjort udlæg og arrest i fordringen, jf RPL § 524 og § 631, stk. 2, som i indhold svarer til GBL § 29.
- Når forfaldstiden er indtrådt, kommer debitor i misligholdelse, hvis han ikke betaler til den, der synes at være berettiget.
 - Er berettigelsen ikke klar (ikke bevist), kan debitor enten afvente en afklaring eller deponere betalingen efter reglerne i deponeringsloven.
- GBL § 29 og § 30 angår direkte kun betaling af simple gældsbreve, men begge bestemmelser finder analogt anvendelse på betaling af simple fordringer. Desuden analogt på opgivelse, henstand, ændring af vilkår.
- Negotiabelt gældsbrev.
 - Legitimation som kreditor efter et negotiabelt gældsbrev både over for erhververe og over for debitor er knyttet til dokumentet. Debitor efter et omsætningsgældsbrev bliver frigjort ved betaling i god tro til den, der sidder inde med dokumentet, jf. GBL § 19, og *debitor er kun pligtig til at betale restgælden mod udlevering af gældsbrevet, GBL § 21.*
- Der kan altid betales med frigørende virkning til overdrageren af den simple fordring, medmindre man havde fået at vide at denne ikke længere var kreditor.
 - Dog noget andet med »*særlig beskaffenhed*«, (som fx garderobemærker, flaskebon) hvor der kan betales med frigørende virkning til ihændehaveren af »det særlige legitimations papir«, GBL § 29.
- Sikringsakten ved overdragelse af de legitimationspapirer, er også undtaget fra reglen i GBL § 31.
 - Sikringsakten hvor debitor kun kan frigøres ved betaling til ihændehaveren (»indløsningspapirer«), er overgivelse af dokumentet, jf GBL § 31, stk. 4.
 - Dokumenterne er imidlertid ikke negotiable. De er undergivet grundsætningen i GBL § 27 og ikke regler om ekstinktion af indsigelser og rettigheder.

11 Transport af fordringer efter gensidigt bebyrdende kontrakter – s. 92

11.1 HR: fri overførlighed med bevaring af gensidighedsforholdet – s. 92

- Kreditor kan frit udskiftes, så man skal betale til en anden end det som oprindeligt var tiltænkt i kontrakten. Men debitor kan ikke udskiftes uden kreditors samtykke.

- Den, der videresælger ubetalte varer, vedbliver at hæfte for betaling af købesummen. Han kan ikke aftale med sin køber, at denne skal overtage kontrakten med den oprindelige leverandør.
- Køberen kan undertiden gøre krav direkte mod sælgers sælger, fx i fast ejendom AB92 § 5.
- *Ved gensidigt bebyrdende kontrakter er begge parter både kreditor og debitor. Partens fordringer som kreditor kan frit overdrages. Partens forpligtelser som debitor kan kun overdrages ved samtykke fra den anden part.*

11.2 Indsigelser begrundet i gensidighedsforholdet – s. 94

- HR samme rettighed overfor den nye kreditor som overfor den gamle, GBL § 27.
- U1 hvis der er udstedt et negotiabelt gældsbrief, da denne har ekstingverende rettigheder ved overdragelse.
- U2 ved entreprenør transporter kan der være mulighed for mere fleksibilitet end de anmeldte transporter giver mulighed for. Især pga ændringer i byggeriet, fordi man ønsker at tingene skal se anderledes ud, og man derfor har »changed orders« Se nedenunder.
- U3 udlæg. Selv om der er foretaget udlæg i en fordring så kan medkontrahenten godt have en interesse i at betale direkte til rekvisitus, for at sikre sig at arbejdet bliver udført, RPL § 511, stk. 3.

11.3 Entreprenørtransporter. Fortrinsret for vedkommende transporter – s. 97

- Fortrinsret er fordelt sådan. 1) Vedkommende transporter. 2) tidspunktet for anmeldelsen af transporten. 3) Fravigelse af prioritetsordenen som redningsforanstaltning.

12 Ansvar for modtageren af denuntiation – s. 101

- **HR:** Debitor (cessus) ifalder ikke ansvar over for transporthaveren (cessionaren), ved ikke at oplyse at transporten næppe kan give dækning for fordringen.
 - En almindelig grundsætning siger at debitor ikke ved overførelse af fordringen til andre, får forøget sine forpligtelser eller i øvrigt får sin stilling forringet.
- U 1954.260 H
 - Transport - Til sikkerhed for betalingen for en af S til en fiskekutter leveret motor fik S 2. og 4. prioritets panteret i kutteren og dens assurancesum og i en i den skibsforsikringsforening F, hvori kutteren var forsikret, indestående opsparingskonto for kutteren. S bad derefter F notere panteretten i sine bøger, hvorefter F svarede, at man havde noteret panteretten. Senere viste det sig, at F havde noteret nogle tidligere anmeldte transporter på retten til opsparingskontoen, hvorved S's panteret i denne blev værdiløs. S gjorde nu gældende, at F havde pådraget sig erstatningsansvar overfor S ved ikke i sin svarskrivelse om noteringen af S's panteret at oplyse, at der allerede var noteret transporter på opsparingskontoen, men heri fik S ikke medhold.
- En byggelångiver eller entreprenør ifalder i almindelighed ansvar over for en transporthaver, hvis han undlader at oplyse, at kreditten er overskredet, selv om hans bekræftelse af, at transporten er noteret, ikke indholder positivt urigtige, vildledende oplysninger.
- Debitor mister sine indsigelser såfremt han har medvirket til, at overdrageren fremtræder som legitimeret til at disponere over fordringen.

13 Uoverførlige fordringer – s. 102

13.1 Sociale ydelser – s. 102

- Sociale ydelser kan oftest ikke overføres. Formålet med bestemmelserne om at disse krav er helt eller delvis uoverførlige, er at sikre, at udbetalingerne kommer de berettigede selv til gode.

13.2 Private fordringer – s. 103

- Nogle private fordringer er af afgørende betydning for opretholdelse af personers levestandard.

13.2.1 Arbejdsvederlag

- Udlæg i krav på løn eller andet vederlag for personligt arbejde kan først gøres på 8. dagen efter afslutningen af den periode, i hvilken lønnen er indtjent eller efter at vederlaget er fortjent, RPL § 511. Samme regel gælder om erstatning for tab af arbejdsfortjeneste, RPL § 513, stk. 3.
 - Der kan gøres udlæg i udbetalt løn, jf. U 1973.1009 Ø.
- Der kan ikke gøres udlæg i en erstatning for tab af erhvervssevne og i godtgørelse for varigt mén eller for anden ikke-økonomisk skade, før beløbet er udbetalt, RPL § 513, stk. 1+2.

- I retspraksis er beskyttelsen af lønkrav udstrakt til også at begrænse arbejdsgiverens adgang til at søge sig fyldestgjort ved modregning navnlig for krav uden tilknytning til arbejdsforholdet.
- Arbejdsgiveren har måske sågar pligt til at bortse fra en transport, dvs han ikke kan frigøres ved betaling til en erhverver.

13.2.2 Erstatning og godtgørelse for personskade – s. 105

- Krav om erstatning og godtgørelse for personskade og krav om erstatning til den, der har mistet en forsørger, kan først overdrages, når kravet og dets størrelse er anerkendt eller fastslået ved dom, EAL § 18, stk. 1. Kravene er undtaget fra kreditorforfølgning, og endog den udbetalte erstatning er undtaget, såfremt skadelidte har holdt beløbet klart adskilt fra sine øvrige formue, RPL § 513.
- U1 Krav om erstatning for tingsskade er frit overførlige.

13.2.3 Personlige fordringer – s. 105

- Grundsætningen om fri overførlighed fraviges i et vist omfang, hvor kontrahentens personlige egenskaber normalt er af betydning for medkontrahenten. Fx i interessentskaber.
- En lejer kan heller ikke i almindelighed overdrage sin beboelseslejlighed.

13.2.4 Aftaler om uoverdragelighed

- Parterne kan gyldigt aftale, at en af dem eller begge ikke frit kan overdrage sin ret efter kontrakten. En sådan begrænsning må i almindelighed respekteres af tredjemand, jf. GBL § 27.
- Aftaler om udelukkelse af kreditorforfølgning bortset fra gaver, er i almindelighed kun gyldige, hvis aftalen udelukker overdragelse, og særlige grunde taler for, at retten bør kunne beskyttes som en personlig ret, jf RPL § 514.

1 Hovedreglen om debitorskifte – s. 143

- HR er ikke muligt uden kreditors samtykke.
- Kreditor kan dog på forhånd have givet tilladelse, herunder en generel tilladelse.

2 Fordringer som er sikrede ved pant i fast ejendom (gældsovertagelse) – s. 145

- Sikkerheden i den faste ejendom er som regel nok. Derfor falder gælden som regel ikke ved ejerskifte. Dette kan dog aftales.
- I pantebrevs formular A er det deklaratorisk at gælden ikke forfalder ved ejerskifte.
- Der kan endvidere ske en adskillelse af pantehæftelsen og gældshæftelsen, så den oprindelige ejer stadig hæfter personligt for gælden i tilfælde at pantet ikke udgør nok i provenu.
- Det kan også aftales at der skal betales ejerskifte afdrag ved debitorskifte.

3 Fordringer som er sikrede på anden måde end ved pant i fast ejendom – s. 148

- Ved pant i andet end fast ejendom, som kræves kreditors samtykke for debitorskifte.
- Sikkerhed i form af kaution og tredjemands pant bortfalder ved skyldnerskifte. Sikkerhed bortfalder normalt ikke ved kreditorskifte.

4 Virkningerne af en aftale om debitorskifte – s. 149

4.1 Hovedreglen – s. 149

- Der skal være en tydelig aftale om debitorskift med kreditor.
 - U 1973.920 H
 - Fabrikant A, der havde kontrakt med B om levering af kager til Tyskland, solgte sin virksomhed til C. Antaget, at A havde været uberettiget til at indsætte C som kontraktspart i sit sted, og at A var forpligtet til at erstatte B, der nægtede at modtage varer fra C, dennes tab vel leverancernes afbrydelse.

4.2 Overtagelse af pantegæld ved overdragelse af fast ejendom – s. 150

- Pantegælden kan enten overtages af køberen ved aftale med panthaver, eller for pantegæld der ikke kræver pantkreditors samtykke, foretages direkte, TL § 39.
- U1 I tilfælde, hvor et salg er arrangeret alene for at fritage sælgeren for sit personlige gældsansvar, er ansvaret imidlertid blevet fastholdt. Han vil stadig være personlig ansvarlig.
- Kreditor accepterer ikke nødvendigvis stiltiende ved at forhold sig passiv overfor betaling fra tredjemand.
 - U 1979.905 V
 - Udlæg på grundlag af et pantebrev i fast ejendom, der forfaldt ved ejerskifte, fandtes at kunne gøres hos udstederne E i disses øvrige formue, uanset at ejendommen ved tinglyst skøde var overdraget til E2 og af denne videreoverdraget til E3, og at panteretten var slettet som udækket ved en derefter afholdt tvangsauktion over ejendommen. 1) Kreditor K var før tvangsauktionen blevet anmodet om tilladelse til, at E3 overtog gælden, men det fandtes ikke godtgjort, at K stiltiende havde godkendt gældsovertagelsen eller ved passivitet havde tabt sit krav mod E.

4.3 Hæftelsen for gæld og byrder ved virksomhedskøb – s. 153

- Et vilkår i en aftale om overdragelse af en virksomhed om, at den nye ejer skal overtage virksomhedens gæld og andre forpligtelser, pådrag ikke umiddelbart køberen et ansvar for gælden over for panthavere, kreditorer og medkontrahenten, men vilkåret forpligter køberen til at friholde sælgeren for gældsbyrden og efter omstændighederne også til at søge at opnå kreditorernes samtykke til skyldovertagelse.
- Interessentskaber: Nye interessenter hæfter kun for fremtidig gæld, men ikke eksisterende gæld. Ved udtræden hæfter interessenten stadig for den gamle gæld.
- Overdragelse af *løbende kontrakter* (fx abonnement), medfører at kunderne straks erhverver ret mod køberen. Overdrageren er først frigjort fra det tidspunkt til hvilket han kunne have opsagt aftalerne.

5 En juridisk persons identitet – s. 155

- Det antoges i U 1969.25 H at salg af samtlige aktier i et aktieselskab og ændring af selskabets formål i forbindelse hermed ikke var et ejerskifte, der medførte forpligtelse til at udrede ejerskifte afdrag.
- Spørgsmålet er hvorvidt selskabets identitet bevares.
 - Bevares identiteten er der ikke tale om debitorskifte.
 - Primært aktuelt i selskabet med begrænset hæftelse.

6 Personskifte: terminologi og konstruktion

- Skyldnerskifte har i almindelighed i højere grad end kreditorskifte karakter af stiftelse af en ny fordring (novation). Dette har indflydelse på GBL § 27 (ikke bedre ret end tidligere overdrager).

Kap. 21 Opfyldelse

1 Ophørsmåder – s. 161

- Der findes mange ophørsmåder. Hvis fordringen bare bliver eftergivet så er der tale om en gave, og den er indkomstskat pligtig.
- Novation: U 1959.178 H (ikke novation), U 1975.1076 H, U 1990.247 H
- Datio in solutum: Kreditors opgivelse af en fordring mod at få anden ydelse end den, fordringen gav ham krav på.

2 Præklauson – s. 162

- Ved dødsboer, udstedelse af proklama. Giver kreditorer 1 år og 6 ugers varsel. Hjemmel i grundlovens § 25.
- Virkning ved manglende anmeldelse.
- Ved mortifikation af negotiable gældsbreve, prækluderes kun negotiabilitet, men fordringen består.
- Proklama ved konkurs. KL § 128.

3 Deponering – s. 162

- Deponering bringer fordringer til ophør, hvis de følger deponeringsloven, eller en gensidig aftale mellem parterne.

4 Opfyldelse – s. 164

- En fordring ophører ved betaling af det skyldige beløb til rette *tid* på det rette *sted*.
 - Betaling skal ske til *rette kreditor* eller fuldmægtig. Dog kan legitimation medføre afvigelse herfra (fx GBL §§ 19, 29, TL § 29, AFTL § 35).
- En fordring kan i almindelighed opfyldes både af debitor og af *tredjemand*.
 - Der foreligger ikke misligholdelse, hvis kreditor afviser et tilbud om opfyldelse fra tredjemand.
- Har kreditor *flere fordringer* på debitor kan debitor specificere hvilke fordringer han ønsker dækket med sin betaling, jf. KAL § 28, stk. 1 og § 49.
 - Gør han ikke det kan kreditor selv vælge, men skal dog iagttage debtors (åbenbare) interesser. Kreditor skal afskrive den for debitor mest byrdefulde gæld.
- **Betalt for lidt:** HR: Krav på efterbetaling
- **Betalt for meget:** HR: *Condictio indebiti* – krav på tilbagebetaling.

5 Betaling af afdrag – s. 166

5.1 Hovedreglen om afdragsbetaling

- **HR:** Afdrag skal være aftalt. Afdrag kan afvises af kreditor, hvis ikke hjemlet i aftalen.
 - Debitor kan dog vælge kun at betale en del, ved påberåbelse af misligholdelsesbeføjelser.
- Modtagelse af en utilstrækkelig eller forsinket betaling afskærer ikke i almindelighed kreditor fra at udøve misligholdelsesbeføjelser.
 - Undtagelser om forsinket betaling af leje er dog foreskrevet i LL § 94, stk. 2 (»Udlejeren kan ikke påberåbe sig de i § 93, stk 1, litra a-f, nævnte forhold, hvis de er rettet, inden udlejeren hæver lejeaftalen«), og om restance i kredittøb i KAL § 37 (betaling inden der er sket tilbagekaldelse).
- Kreditor har pligt til at reklamere hvis han ikke vil nøjes med en delbetaling, og akter at hæve hele købet.
- Kreditor har ikke ret til at kræve delbetaling af debitor.
 - Medmindre: FAL § 24, stk. 1, 2. pkt. (fx personskade ved færdselsuheld).

5.2 Undtagelser om afdragsbetaling – s. 167

- Man kan ikke nægte at modtage delvis betaling fra trassatbanken af en check eller veksler.
- Heller ikke ved betaling under retsforfølgning. Ved modregning af ikke lige store fordringer sker der en delvis

betaling. Virkningen af modregning er ikke afhængig af at eventuelle restgæld betales samtidig.

- Hvis størrelsen af tilgodehavendet endnu ikke er gjort op, så kan man godt kræve betalt det som der med sikkerhed skyldes.

6 Efterbetaling – s. 168

- **HR:** *Den fulde fordring består:* Kreditor har krav på restfordringen og rente heraf.
 - U: Ikke krav på efterbetaling hvis: (alle betingelser opfyldt)
 - Debitor i god tro. (Mindre grad af culpa)
 - Debtors forventning må skyldes kreditors culpa/forhold.
 - Passivitet fra kreditor. Dvs. manglende reklamation.
 - Fordringens karakter. Nødvendige eller sociale ydelser.
- Er kreditor klar over at debitor har betalt for lidt skal han gøre ham opmærksom herpå.
 - Reklamation skal ske inden rimelig tid.
 - Hvis vildfarelse kendelig for kreditor, reklameres uden ugrundet ophold.
- En kreditor, der ikke er opmærksom på og heller ikke burde have indset, at det beløb han har modtaget som fuld betaling, er for lille, har som oftest, men ikke altid, krav på efterbetaling.
 - Når der har været afsendt en endelig faktura, er det som regel ikke muligt at kræve efterbetaling for glemte poster.
 - Debtors forventning styrkes efter at et opgjort mellemværende er betalt.
- Debitor vinder i almindelighed ikke ret til fortsat levering til en for lav pris, selv om han efter omstændighederne fritages for efterbetaling.
- Krav om efterbetaling afskæres i almindelighed ikke ved lønkrav eller ved bidrag fra det offentlige til underhold.
- Offentlige krav kan også kræves efterbetalt.

7 *Condictio indebiti* – s. 171

- *Condictio indebiti* = tilbagebetaling af hvad der er betalt for meget.
- **HR:** ”Vel nok” tilbagesøgningskrav.
 - Den, der burde have indset, at han har fået for meget, skal betale tilbage.
 - Ved ond tro fra modtager er sagen klar, tilbagebetaling.
- Hvis begge parter er i god tro eller fejl på begge sider
 - Konkrete momenter
 - Fejl/skyld/viden hos modtager hhv betaler.
 - Kravets karakter
 - Uklarhed
 - *Passivitet:* Lader betaleren længere tid gå, efter at han har fået den viden eller mulighed for at skaffe sig den viden, som er nødvendig for at gøre kravet om tilbagebetaling gældende, fortaber han kravet.
 - U 1969.976 V
 - I løbet af 1964 opførte murermester A i henhold til et af ham afgivet tilbud et stuehus for gårdejer B, der betalte tilbudssummen 30.500 kr. i rater under og, efter arbejdets udførelse. A afkrævede kort tid senere B et yderligere beløb på ca. 3.000 kr., som han urigtigt mente at have tilgode, og B betalte straks dette uden forbehold. Da B først ca. 8 måneder efter betalingen meddelte A, at han mente at have betalt for meget, og derefter, uanset at A afviste dette, lod hengå yderligere ca. 1 år, inden han søgte advokatbistand, fandtes han afskåret fra at søge beløbet tilbage. 1) B fandtes heller ikke at have krav på nedsættelse af tilbudssummen som følge af besparelser ved arbejdet, da krav herom først var rejst i 1969.
- Hvis debitor har taget forbehold om tilbagesøgning, kan kreditor afvise betalingen og gøre misligholdelse gældende, såfremt debitor ikke med rette kunne nære tvivl om kreditors opgørelse.

8 Saldokvittering – s. 175

- Saldokvittering er for at hindre yderligere efterkrav.
- Et sådant afkald har virkning for mulige krav, som kreditor kendte eller kunne og burde have skaffet sig kendskab om, inden han udstedte kvitteringen.
 - Opgivelsen er ikke bindende for kreditor, såfremt debitor indså eller burde indse, at kreditor ikke var klar over, at han havde yderligere krav.
- En saldokvittering kan efter omstændighederne tilsidesættes selv om ingen af parterne regnede med, at kreditors krav var ansat for lavt. Fx i skadesopgørelser ved personskaade.

1 Funktion, hovedregler og terminologi – s. 177

- HR: Enhver af parterne i et gensidigt forhold kan kræve afvikling af deres mellemværende ved modregning.
- Modregning er både en rationaliseringsforanstaltning og en særlig effektiv adgang til fyldestgørelse.
- *Modregnerens adgang til at modregne vedbliver at bestå også efter, at fordringen på ham (hovedfordringen) er blevet overdraget, såfremt modregneren havde erhvervet sin fordring (modfordringen), inden han fik kundskab eller formodning om overdragelsen af hovedfordringen, jf. GBL § 28.*
- Kreditors adgang til modregning over for en insolvent skyldner fører ligesom en panthavers adgang til fyldestgørelse af pantet til, at modregneren får fuld fyldestgørelse, så langt hans gæld (hovedfordringen) rækker, og dividende af den eventuelle overskydende del af sin fordring (modfordring).
- Det antages dog, at beløb, som er *indbetalt ved en fejltagelse* eller som klart er bestemt til dækning af et andet skyldforhold, ikke kan anvendes til modregning.
- Modregning kan aftales. Der kan desuden, ved aftale, gives afkald på retten til modregning.

2 Gennemførelsen af modregning – s. 182

- Start altid med at vurdere om der er tale om konnekse eller ikke-konnekse krav.

2.1 Fordringer som ikke er konnekse

- Modregning sker ved en ensidig modregningserklæring.
 - Kompensable fordringer ophører kun ved modregning, hvis en af parterne afgiver en modregningserklæring til den anden part. Der er tale om en ensidig erklæring, der har karakter af et påbud og et løfte.

2.2 Konnekse fordringer – s. 183

- Ikke konnekse fordringer bliver ikke automatisk modregnet.
- Konnekse fordringer, altså at de udspringer af samme retsforhold, og som er kompensable ophører at bestå som selvstændige fordringer, *selv om der ikke erklæres modregning*. Dvs. ”automatisk”.
 - De konnekse fordringer kan ses om enkelte poster i en samlet opgørelse.
- U: Det kan aftales at der skal komme en modregningserklæring før der kan modregnes selv i konnekse krav.

3 Grundbetingelser for modregning – s. 184

3.1 Udjævnighed (komputabilitet)

- Modregning mellem fordringer på ydelser af forskelligartet karakter er udelukket. Fremmed mønt er mulig (GBL § 7) og fordringer på andet end penge er også muligt hvis de er ensartede.
- Et køb kan ikke afvikles ved, at køber eller sælger sender den anden part differencen mellem købesummen og værdien af salgsgenstanden på leveringsdagen, medmindre aftalen har karakter af en terminsforretning, som efter aftale eller sædvane kan eller skal afvikles ved differencebetaling.
- De modregnede fordringer behøver ikke at være lige store for at være komputable.
- I konkurs bevares modregningsretten, men den kan dog ikke udvides til at være bredere end hvis der ikke var konkurs. (Dog kan der kræves betaling inden forfaldstiden, se nedenunder). KL § 42

3.2 Afviklingsmodenhed – s. 185

- Tvungen modregning forudsætter afviklingsmodenhed, dvs at forfaldstid for modfordringen og frigørelsestid for hovedfordringen er indtrådt.
- Kravet om afviklingsmodenhed opretholdes ikke over for en debitor, der er gået konkurs, KL § 42.

3.3 En retskraftig modfordring – s. 186

- Da en erklæring om modregning først får virkning når den når frem til hovedmanden (ex nunc), skal denne stadig være retskraftig (gyldig) når modregningserklæringen når frem.

- Ved konnekse krav, skal fordringen være retskraftig på tidspunktet hvor modregningsbetingelserne var opfyldt.
- Hovedfordringen behøver ikke være retskraftig.

3.4 Modregning med omtvistelige modkrav (likviditet) – s. 187

3.4.1 Det procesretlige likviditetskrav

- Der kan som regel godt ske modregning selv om modfordringen bestrides af hovedmanden.
- Sagsøgte i en domssag kan fremsætte modkrav, jf RPL § 249, stk. 2, men retten kan udsætte behandlingen af modkravet, og afsige en særlig dom (en »mellemafgørelse«) om hovedkravet.

3.4.2 Det materielretlige likviditetskrav – s. 188

- Der kan nægtes modregning hvis kravet er usikkert, i lighed med fransk ret.
- Afviser hovedmanden med føje en modregningserklæring på grund af uvished om modfordringens eksistens, er modregneren i misliholdelse, uanset om den påståede modfordring senere viser sig at bestå eller ikke at bestå.
- U 1970.599 H
 - L undlod at betale husleje under påberåbelse af, at han havde et større krav på tilbagebetaling af for meget erlagt leje, jf. lov om midlertidig regulering af boligforholdene nr. 24 af 14. februar 1967 § 21, stk. 1 og 2. Fogden afsagde kendelse om fremme af en af U i den anledning begæret udsættelsesforretning, og kendelsen stadfæstedes af landsretten. Efter at landsrettens dom var anket til Højesteret frifandt boligretten U for L's krav om tilbagebetaling, og under en ny fogedsag blev L udsat af lejligheden på grund af misligholdelse af lejebetalingen for endnu en måned. L's tilbagebetalingskrav fandtes af Højesteret at have været behæftet med en sådan usikkerhed, at hans påståede modregningsret ikke fandtes at give fornødent grundlag for at ophæve fogedkendelsen. (Dissens).

3.5 Gensidighed – s. 189

3.5.1 Hovedreglen

- Der kan i almindelighed kun ske modregning mellem fordringer, der er gensidige, idet debitor efter den ene fordring er kreditor efter den anden fordring.
- En modfordring kan benyttes til modregning, selv om den først er erhvervet efter, at hovedfordringen er faldet til betaling.
- Modregning i konkurs forudsætter dog, at modfordringen bestod på fristdagen, jf KL § 42.
- Modregning kan ikke ske mellem et tilgodehavende hos den ene og gæld til den anden ægtefælle, ej heller med de halve beløb, hvor ægtefællerne har formuefællesskab.
- Konnekse fordringer: Gensidighedskravet fraviges.

3.5.2 Identitet – s. 191

3.5.2.1 Koncerner

- Der kan ikke ske modregning med krav på et selskab over for gæld til et andet selskab i samme koncern. Selskaber indenfor samme koncern hæfter ikke for hinandens gæld.

3.5.2.2 Den offentlige sektor

- Der kan ske modregning indenfor den offentlige sektors forskellige kasser. Måske ikke ved skatter og afgifter.

3.5.3 Modregning efter overdragelse af hovedfordringen – s. 192

3.5.3.1 Simple hovedfordringer

- GBL § 28: »En fordring på overdrageren kan skyldneren benytte til modregning, medmindre han har erhvervet fordringen efter det tidspunkt, da han fik kundskab eller formodning om overdragelsen.«
 - Altså kan der godt ske modregning mod en hovedfordring der faktisk er blevet videreoverdraget, blot modregneren ikke havde kendskab til at hovedfordringen var overdraget.
- Modregningsadgangen bevares ligesom indsigelser også over for en omsætningserhverver i god tro, jf GBL § 27.
- Dog skal modfordringen være forfalden inden der kan ske modregning.

3.5.3.2 Negotiable fordringer – s. 194

- Den, der erhverver et negotiabelt fordringsdokument ved overdragelse, kan i almindelighed gøre fordringen gældende mod debitor i overensstemmelse med dokumentets udvisende. Alle svage indsigelser, også indsigelsen om at fordringen er ophørt ved modregning, ekstingveres ved transport til en godtroende erhverver, jf GBL § 15.
- Debitor må beskytte sig ved at kræve dokumentet udleveret eller påtegnet, GBL § 21, stk. 2-3.
- Et konkursbo, der overdrager en fordring, således at debitor efter fordringen derved mister adgang til modregning med et krav på boet, skal erstatte debitor tabet som massekrav. KL § 45.

4 Effektiv betaling – s. 195

4.1 Effektiv betaling

- Effektiv betaling er bedst, og modregning er udelukket ved fx løn, men også ved ”øremærket” anvendelse.

4.2 Aftale om effektiv betaling – s. 196

- En klausul, der afskærer adgang til modregning, men kræver kontant betaling, er i almindelighed gyldige både mellem parterne og over for en parts konkursbo eller andre successorer.
 - Klausulen skal være klart udtrykt.
- For lejer og forbruger køb kan der ske en omgåelse af aftalt forbud mod modregning.

4.3 Hovedfordringen fritaget for udlæg – s. 196

- Modregning er i almindelighed udelukket, hvis hovedfordringen som fx krav på underholdningsbidrag, pension, eller social krav er undtaget fra udlæg, RPL § 512, stk. 2-3.
- Båndlagte gaver er også undtaget fra modregning. Dog er transgbeneficiet svært at undtage.

4.4 Beskyttelse af nødvendig indtægt – s. 198

4.4.1 Løn og feriepenge

4.4.1.1 Løn, pension og provision

- Indeholdelsen af skat går forud for alle andre krav mod A-indkomsten, også for arbejdsgiverens eventuelle modkrav.
- Modregning kan ikke ske i løn da det er som udlæg, RPL § 511, pension.
- Der skal tages hensyn til transgbeneficiet RPL § 509 selvom den er sværd at administrere når fogedretten ikke deltager i en modregning.

4.4.1.2 Feriepenge – s. 200

- Der kan kun ske modregning i feriepenge, hvis kravene er konnekse og er opstået ved retsbrud over for arbejdsgiveren af en vis grovere karakter.
 - U 1977.401 Ø
 - Overfor en funktionær F's anerkendte hovedkrav på 6.932 kr. beregnet som feriegodtgørelse for 1974 kunne arbejdsgiveren A ikke bringe i modregning et krav på 5.900 kr. svarende til, hvad F - ved check udstedt af F's daværende ægtefælle, der var ansat hos A - havde fået udbetalt i løn under den pågældende ferie, idet der ikke af F var udvist noget uredeligt forhold i forbindelse med den under ferien i 1974 udbetalte løn.

4.4.1.3 Pension

- Der kan ikke foretages udlæg (eller modregning) i pension, RPL § 512s3. Ufravigeligt også for banken som har pensionskontoen.

4.4.2 Underholdningsbidrag og personskadeserstatning – s. 201

- Modregning over for krav om underholdningsbidrag kan dog ske med konnekse krav i et sådant begrænset omfang, at det overskydende beløb i almindelighed vil levne modtageren tilstrækkelige midler til dækning af rimelige leveomkostninger.
- Personskadeserstatning kan der ikke gøres udlæg/modregning i. Dog godt i erstatning for tabt arbejdsfortjeneste syv dage efter udbetaling har været mulig.

4.5 Beskyttelse af indskudskapitalen i selskaber med begrænset ansvar – s. 202

- En selskabsdeltager der har tegnet aktier eller anparter kan ikke foretage sin tegningsforpligtelse ved modregning hvis det bringer selskabets likviditet i fare.

4.6 Beskyttelse af kreditors (hovedmandens) dispositionsfrihed – s. 202

- *Aftaler om kontant betaling*, er i almindelighed blot udtryk for almindelige køberetlige regler. Dvs. afskærer ikke modregning.
 - ”Kontant mod konnossement” eller lignende antages at medføre *effektiv betaling*.
- Hvis man overgiver penge til en bestemt anvendelse eller formål (øremærket), fx betaling af husleje, kan disse penge ikke benyttes til modregning, men kun til at udføre opgaven.
- Indehaveren af en check, der præsterer checken til indløsning i trassatbanken, kan ikke mødes med modregning med bankens fordringer på ham. Dog kan der ske modregning mellem udlåns, og indlånskonti.
- Investeringsfonds konti frigives ved konkurs og kan bruges til modregning fra banken.
- Banken kan ikke modregne i beløb der deponeres for opfyldelse af en bestemt fordring.

5 Modregning med konnekse fordringer – s. 205

5.1 Begrundelsen for den udvidede modregning

- Konnekse er når fordringerne er opstået af samme retsforhold. Fordringen har *fælles oprindelse*.
 - Fx erstatning.
 - Fx lønkrav og krav om afregning af betroede midler samt erstatning for skade på arbejdsgiverens ting og regresansvar for erstatning for skade tilføjet tredjemand.
 - Forholdsmæssigt afslag må snarere betegnes en indsigelse.
- For konnekse krav er der udvidet modregning.

5.2 Særregler om konneks modregning – s. 207

5.2.1 Modregningen af konnekse fordringer har virkning *ex tunc*

- Modregning af fordringer har normalt virkning for fremtiden (*ex nunc*).
- For konnekse fordringer har modregning virkning *ex tunc*, altså med tilbagevirkende kraft til det tidspunkt, hvor fordringerne stod over for hinanden som udjævnelige.
 - Modregningsbetingelserne skal blot have været opfyldt på det tidspunkt.
 - Undladelse af at opfylde efter dette tidspunkt, medfører *ikke* misligholdelse.
- Forældelse. For konnekse fordringer kan der altid ske modregning selv om en af fordringerne er blevet forældet i traditionel forstand.
- Ved konkurs fastholdes krav om at fordringerne skulle bestå på fristdagen, ikke.

5.2.2 Gensidighedsbetingelsen *fraviges* – s. 208

- Modregning med konnekse fordringer forudsætter *ikke* gensidighed.
- Der kan ske modregning i en konneks fordring selv om den er blevet tiltransporteret væk. Selvom GBL § 28 ikke er opfyldt.
- Et forsikringsselskab som skal udbetale forsikringserstatning til en sikret tredjemand, kan i erstatningen fradrage skyldig forfalden præmie, skønt forpligtelsen til at betale præmien alene påhviler forsikringstageren.

5.2.3 Retten til effektiv betaling begrænses – s. 209

- Underholdskrav kan modregnes hvis den er konneks med hovedfordringen.

6 Modregning i konkurs – s. 209

6.1 Hovedreglerne

6.1.1 Ret til modregning med det fulde pålydende

- Der kan i et konkursbo modregnes med det fulde beløb og ikke blot med dividende, KL § 42.

- Fordringerne skal bestå over for hinanden på fristdagen.

6.1.2 Begrænsning af modregningsretten af hensyn til fordringernes beskaffenhed – s. 210

- Hvis modregning er udelukket efter almindelige regler pga fordringernes beskaffenhed, kan der heller ikke modregnes i konkurs.
- Modregning forudsætter at fordringerne er udjævnelige. Udjævnelighed kan eventuelt etableres, jf. KL § 40.
- Lønkrav for tiden før konkurs indgår ikke i konkursboet, og der kan derfor ikke ske modregning.
- Boet kan nægte modregning, hvis det var udelukket ved lov eller aftale.

6.1.3 Modregningsretten begrænses af omstødelsesreglerne – s. 211

- Den, der har erhvervet en fordring på skyldneren ved overdragelse eller ved retsforfølgning på et tidspunkt, hvor erhververen indså eller burde indse, at skyldneren var insolvent eller senere end tre måneder før fristdagen, kan ikke anvende fordringen til modregning, KL § 42, stk. 3.
- Heller ikke hvis hovedfordringen har karakter af en omstødelig betaling, kan der ske modregning, KL § 42, stk. 4.
 - Modregning afvises hvis konkursboet har et omstødelseskrav.
- En modregning, der er *erklæret før konkursen*, kan omstødes, hvis modregningen ikke kunne være gennemført over for konkursboet pga tidspunkterne for omstændighederne, jf. KL § 69.

6.2 Krav til modfordringen – s. 212

6.2.1 Tiden for stiftelsen af modfordringen og dens prioritetsstilling

- Fordringer skal være *stiftet før fristdagen*, jf. KL § 42, stk. 1.
 - Eller begge krav skal være stiftet i mellempærioden, dvs. mellem fristdagen og afsigelse af konkursdekret, jf. KL § 42, stk. 2. Fordringer fra »mellempærioden« kan dog som regel omstødes af boet.
- Betingede fordringer, hvor betingelsen ikke er opfyldt, kan bruges til modregning, efter proceduren i KL § 44.
- Efterstillede krav kan kun modregnes hvis der er dividende til efterstillede krav.
- Massekrav kan sikkert modregnes efter de almindelige regler.

6.2.2 Tiden for erhvervelsen af modfordringen – s. 214

- Fordringer, som er erhvervet i de sidste tre måneder før fristdagen, kan ikke anvendes til modregning med fordringer, som skyldneren den gang havde, uanset om muligheden af, at skyldneren har været solvent indtil kort før konkurs, eller af, at kreditor var i god tro, ikke kan udelukkes, jf. KL § 42, stk. 3.
- U1: Gælder ikke for fordringer som er erhvervet gennem arv eller ægtefælle skifte.

6.3 Krav til hovedfordringen – s. 215

- Der kan kun modregnes for fordringer som *begge* stammer før fristdagen, eller begge fra »mellempærioden«.
- Betaling af gammel gæld under betalingsstandsning er udelukket, men denne gæld kan udnyttes til modregning.
- Omstødelige betaling kan ikke modregnes, og vil kunne omstødes af konkursboet, KL § 69. Det samme gælder usædvanlige betalingsmidler og unødvendige betalinger.
- En modregning, som allerede er gennemført før konkursen ved fremsendelse af modregningserklæring, kan omstødes, dersom modregningen kunne have været omstødt efter reglerne om omstødelse af betaling i §§ 67, 72, 74, og der ikke kunne være sket modregning efter konkursen efter KL § 42 jf § 69.

7 Valg mellem flere fordringer – s. 218

- HR: Modregneren træffer i almindelighed valget af hvilke fordringer der skal modregnes, jf. U 1982.675 V.
- En insolvent debitor eller hans bo må i almindelighed finde sig i, at modfordringer, som ikke er særligt sikrede, fortrinsvis anvendes til dækning af usikrede fordringer.
- I øvrigt må modregning i almindelighed i første række dække særligt byrdefulde forpligtelser.

8 Aftalt modregning – s. 219

- Fx en kontohavers sikring af et lån fra en bank ved, at hans indeståender i banken spærres.

1 Passivitet

1.1 Oversigt over reglerne om forældelse

- DL 5-14-4 giver forældelse på 20 år efter fordringens stiftelse. Endvidere findes Forældelsesloven fra 1908 som siger 5 år fra forfaldsdatoen.
- Nye forældelseslov:
 - UP: 3 år, suspension mulighed, absolut 10 år.
 - Diverse specifikke regler.

1.2 Andre regler om passivitet – s. 222

- Hovedhensyn: Beskyttelse af debitors og dennes forventning.

1.2.1 Tidsbegrænsede rettigheder

- Udbyttekupon skal indkasseres inden tre år, jf. GBL § 25.

1.2.2 Regler om frister for fremsættelse af krav og indsigelser – s. 222

- Der er visse reklamationsfrister som skal overholdes. Fx reklamation over lejer skal ske inden 2 uger efter fraflytningen.
- Almindelig grundsætning om passivitet:
 - Fordringer og indsigelser falder efter omstændighederne bort uden lovhjemmel, navnlig i tilfælde hvor
 - 1) krav eller indsigelse ikke er rejst tidligere, uagtet den berettigede havde en *naturlig opfordring* hertil,
 - 2) hvor det er *belastende* for den forpligtede, at kravet først rejses nu,
 - 3) og hvor passiviteten kan have givet den forpligtede *grund til at tro*, at der ikke ville blive gjort noget krav gældende.

1.2.3 Reklamation – s. 224

- Der skal ofte reklameres rettidigt for at have krav for mangler.
- Reklamationsmeddelelsen skal typisk indeholde hvorfor man reklamerer.
- Der er i almindelighed kun pligt til at reklamere over for en misligholdelse, som kreditor kunne eller burde have opdaget.
 - Fx ved ordrebekræftelse. KBL § 6.
- Aftaler, der pålægger en kontrahent pligt til at reklamere og fastsætter en frist herfor, er i almindelighed – ligesom en aftale om ansvarsbegrænsning – bindende og gyldige, såfremt de aftaleretlige krav til en *klar formulering* og en *betryggende vedtagelse*, er iagttaget.

1.2.4 En almindelig passivitetsgrundsætning

- HR: Kravet bevarer. Både indsigelser og rettigheder.
 - U: Konkret passivitetsafvejning. Ofte begrundet i usikkerhed (forstærkes over tid) og kreditors forhold. Rimelighedsbetragtninger.
 - Oprindelig usikkerhed. Efterfølgende usikkerhed. Tilkendegive hensigt om at fastholde kravet.
- Anvendelsen af passivitetsgrundsætningen har ofte karakter af en almindelig rimelighedsvurdering, hvor passiviteten indgår med betydelig vægt som et af flere relevante data.
- U 1973.476/2 H
 - Proprietær P havde i 3 år leveret et betydeligt kvantum ærter til en andelsforening A, som trådte i likvidation med et stort underskud. A afkrævede P en del af underskuddet, idet A gjorde gældende, at P var indtrådt som medlem af A. Under sagen var det oplyst, at P aldrig havde anmodet om at blive medlem eller udtrykkelig samtykket heri, at A havde anset P som medlem, men ikke underrettet ham herom, at P

havde fortsat leverancerne efter at være blevet klar over A's karakter af en andelsforening, at P ikke havde reageret, da han blev bekendt med en skrivelse fra A til skattevæsenet hvori P omtaltes som medlem, og at P var optrådt på en generalforsamling. *Det fandtes betænkeligt at statuere, at der havde foreligget medlemskab for P.*

1.3 Forskelle mellem forældelse og andre regler om passivitet

- Forældelse er uafhængig af en almindelig rimelighedsvurdering.
- Debitor, der har *indladt sig i realitetsforhandlinger* med kreditor i anledning af dennes klager over en præsteret ydelse, er afskåret fra senere at gøre gældende, at kreditor ikke har reklameret eller har reklameret for sent, medmindre han har taget forbehold herom.
- U 1960.1 H
 - S havde solgt 30 tdr. grisehaler til levering i Britisk Guiana med garanti for ankomst i god og sund tilstand. De 26 tdr. blev udlosset den 4. december 1954. Ved erklæringer af 10. og 13. s. m. fra henholdsvis Lloyds agent og kød- og fødevarereinspektøren 1) ansås det godtgjort, at varerne ikke var gode og sunde ved ankomsten. Anderledes med hensyn til 5 tdr., der var udlosset den 5. januar 1955, og hvorom agenten og inspektøren afgav erklæring henholdsvis den 21. januar og den 12. februar 1955. S, der efter at have modtaget købernes reklamationer over de 25 tdr. indlod sig i forhandling uden at tage forbehold, kunne ikke påberåbe sig ubehørig reklamation. 2) (Dissens).

1.4 Baggrunden for reglerne om forældelse og passivitet i øvrigt

- For at man ikke skal gemme kvitteringer som bevis for sin uskyld i lang tid.

2 Forældelsens retsvirkninger – s. 231

- En fordring ophører at bestå ved forældelse. Dog kan fordringen modregnes hvis der er en modfordring som er komputabel.
- Krav på renter og andre bydelser forældes ligesom selvstændige krav og dersom hovedkravet falder bort.
- Regler om forældelse er, hvor ikke andet er foreskrevet, præceptive. En aftale om forældelse efter en kortere tid end efter lovens regler er derimod gyldige, medmindre aftalen rammes af de almindelige ugyldighedsregler.

3 Forældelsesfristens længde og beregning

- For DL 5-14-4 er det 20 år fra fordringens stiftelse.
- Fristen efter Loven af 1908 er 5 år regnet fra det tidspunkt, hvor kreditor kunne kræve fordringen betalt.

4 Afbrydelse af forældelsen

4.1 Afbrydelse ved debtors anerkendelse

- Debtors »erkendelse af gælden« bringer fristen til ophør. Dog skal det være specificeret hvilken gældspost og hvor stor den er (ikke blot at han skylder nogle penge).
- U.1975.691Ø
 - Den da 56-årige kvinde A blev i oktober 1966 kvæstet ved et færdselsuheld, der bl. a. medførte, at hendes venstre øje blev fjernet. Forsikringsselskabet F 1 havde anerkendt erstatningspligten som ansvarsforsikrer. A, der på uheldstidspunktet havde stilling som inspektør ved arbejdet på et sygehus, var ikke påbegyndt beskæftigelse, da hun i april påny blev udsat for et færdselsuheld, idet hun blev påkørt af en motorcykel, hvis fører havde det fulde ansvar for påkørslen, og som i et retsmøde i september 1967 for overtrædelse af færdselsloven vedtog en bøde på 75 kr. I samme retsmøde anerkendte ansvarsforsikringsselskabet F 2 erstatningspligten. Direktoratet for ulykkesforsikringen udtalte i en skrivelse af 27. maj 1969, at ulykkestilfældet i oktober 1966 havde medført en invaliditet på 35%, medens ulykkestilfældet i april 1967 uanset den tidligere pådragne invaliditet havde medført en invaliditet på 100%. F 1 havde udbetalt A erstatning for tabt arbejdsfortjeneste m. v., men havde afslået at udbetale invaliditetserstatning, hvorom A havde taget forbehold. Under den af A mod F 2 i maj 1974 anlagte erstatningssag påstod F 2 principalt frifindelse under henvisning til, at kravet nu var forældet. Antaget, at erstatningskravet var undergivet 5-årig forældelse, da skaden ikke var bevirket ved en forbrydelse. Uanset A's værges eller advokats undladelser med hensyn til sagens rimelige fremme fandtes forældelsesfristen under de foreliggende omstændigheder - F 2's indenretlige anerkendelse af erstatningspligten og kendskab til den A påførte invaliditet med heraf følgende erstatningskrav - ikke at have løbet fra noget tidspunkt forud for den 27. maj 1969. Erstatningsbeløbet omfattende også positive udgifter m. v. blev på grundlag af en invaliditetsgrad på 65% fastsat til 60.000 kr.

- Afbrydelse kan fx ske ved betaling af renter, da det er her er fastslået hvad beløbet må være.

4.2 Afbrydelse ved kreditors påmindelse eller retsforfølgning

- Kreditor kan afbryde forældelse efter DL 5-14-4 blot ved at minde debitor om fordringens eksistens.

5 Forældelsens begyndelsestidspunkt og suspension

5.1 Loven af 1908

- Forældelsen indtræder 5 år efter forfaldsdatoen, eller det tidligste tidspunkt, til hvilket et påkrav kunne få virkning.
- Fristen suspenderes i tidsrummet pga »utilregnelig uvidenhed om sit krav eller om skyldnerens opholdssted, har været ude af stand til at gøre sin ret gældende«. Der gælder ikke andre grunde til suspension.
- Et års reglen i de fleste transportlove gør at der er nemmere adgang til suspension i disse tilfælde.

5.2 DL 5-14-4

- Begyndelsestidspunktet for forældelse løber fra fordringens stiftelse, fra aftalen er bindende.
- Forældelsen af kontrakterstatningskrav regnes fra indgåelsen eller opfyldelsen af kontrakten, afhængigt af om misligholdelsen er oprindelig eller efterfølgende.
- Forældelse af erstatningskrav uden for kontraktforhold regnes fra det tidspunkt, da skaden skete.

6 Anvendelsesområdet for Loven af 1908 og for DL 5-14-4

6.1 Loven af 1908

6.1.1 Hovedreglen

- Næsten alle fordringer undtaget tilbagebetaling af lån og på købesum for fast ejendom.

6.1.2 Fordringer der er fastslået ved et særligt skriftligt retsgrundlag

- Forældelsen ophører hvis fordringen er skriftligt anerkendt jf §1s2.

6.2 DL 5-14-4

- Denne er den almindelige forældelsesfrist jf Lov 1908 § 4.
- Kan bevirke at fordringer forældes efter denne lov før 1908 loven hvis forældelsen har været suspenderet i 15 år.

7 Erstatning for skade forvoldt ved forbrydelse eller svig

7.1 Ikrafttrædelseslovens §16

- Krav på erstatning og godtgørelse for skade forvoldt ved en strafbar handling forældes efter §16 i Ikrafttrædelseslov til Straffeloven på 20 år regnet fra det tidspunkt, da skadelidte har fået kundskab, at han bliver istand til at gøre sit krav gældende ved dansk domstol.

7.2 Svig

- Svig regel ved *condictio indebiti* i 1908 §1s1n6 udelukker forældelse hvis betalingsmodtageren har handlet svigagtig.
- CMR-loven forlænger i §41 forældelsesfristen fra 1 år til 3, såfremt der er udvist forsæt eller grov uagtsomhed.
- Fristbestemmelsen i kbl§ 54 viger ligeledes i tilfælde af svig.
- Dette har karakter af generelle regler.

8 Uforældelige krav

- Panteretten for hovedstolen ifølge et tinglyst pantebrev i fast ejendom for en bestemt angiven sum forældes ikke, TL§42.
- Krav, som debitor kan opfylde uden nogen formueopofrelse eller arbejdsindsats, fx krav på at få legitimation for en erhvervet ret, forældes ikke.